وانەیەك دەربارەی بەختەوەری لای ئالان بادیۆ … د. شەونم یەحیا / علی هادی

پرسیار: ئەو شتانە چی بوون کە ژیانی تێیان بەرەو ئاراستەیەکی دیاریکراو برد ؟

بادیۆ / بەر لە ئاشنا بوونم بە بواری شانۆ و فەلسەفە ، ووتەیەکی باوکم هەبوو، لە کاتی جەنگی چیهانی دووەم ، بیگومان ئەمە یادگارییەکی هەمیشە لەبەر چاووم بوو، ڕێڕەوەی ژیانم یان بوونمی دیاریکرد.
لەو سەردەمە تەمەنم شەش ساڵ بوو ، باوکم خەریکی پارتیزانی دژ بە نازییەکان بوو، هەر بۆیەش باوکم کرا بە پارێزگاری تولوس دوای جەنگ، لە ژوورەکەی باوکم نەخشەیەکی جەنگ لەسەر دیوارەکە هەڵواسرابوو بەتایبەتی لەبەرەی رووسیا . هێڵی بەرەی نێوانیان پەتێك بوو جوڵەی بەرەوپێشبردنی هەر لایەنێکیان لەسەر نەخشەکە بە بزماری بچوك جوڵەی پێ دەکرا ، بۆ ئەوەی هیچ پرسیارێك بکەم .
باوکم پارتیزانیکی نهێنی بوو، لەدەست پرسیاری منداڵەکانی ، سەبارەت بە هەرشتێك لەبارەی جەنگ خۆی دەشاردەوە. لەبەهاری 1944 ڕۆژێك لەکاتی هێرشی سۆڤیەتی لە کریمە ، باوکمم بینی بزمارەکانی سەر نەخشەکە، هەمووی بەرەو دەستی لای چەپ جوڵاندی بە ئاراستەیەك دیاربوو کە ئەلمان شکستیان خواردووە و بەرەو ڕۆژئاوا کشاونەتەوە ، نەتەنیا هەر هێرشی داگیرکەریان پێ رانەوستێندرا ، بەڵکو بەشێکی زەویەکانیشیان لەدەست چوو ، لە چرکەیەکدا تێگەیشتم بە باوکم گوت دەکرێ شەڕەکە ببەینەوە ؟ بۆ یەکەمجار وەڵامەکەی زۆر زۆر روون بوو (بیگومان کوڕم ، هەر تەنیا بەوەی کە دەمانەوێت سەربکەوین).

پرسیار / ئایا ئەم ڕستەی باوکت بوو بە ڕێنیشاندەرت ؟

بادیۆ / لە هەقیقەتدا ئەمە پەروەردەیەکی باوکانانە بوو، ئەم ڕستەیە بڕوایەکی لای من دروست کردووە کە هەر چەندە بارودۆخ نالەبار بێ ویست و بڕیار و ئیرادەمان گرنگە و بنەمایە بۆ ژیانمان، لەو کاتەوە دژی بیروباوەری هەژموونداریم ، هەرگیز دەست بەرداری باوەڕی خۆم نەبوومە چونکە ئەم باوەڕە لەگەڵ زەوقی مۆدە ناگونجێ .

پرسیار / زۆر گرنگی دەدەی بە ویست، لە کاتێکدا یەکی لە ترادیسیۆنە گەورەکانی فەلسەفە ، ستۆیسیزمیەکان واتا "رەواقیەکان "، ڕێنمایی خەڵك دەکەن ، کە دەبێ ئەو شتانەی کە رووودەدەن قبوڵمان بێ بۆ ئەوەی بەختەوەر بین ، دانایی نیە ئیمەش بەو چیهانە ڕازی بین ، لەوەی هەوڵی گۆڕینی بدەین ؟

چارەنوسمان لە ساڵی 1941 وەکو فرەنسیەکان دۆڕاوی چەنگ بووین، ستۆیسیزمیەکان لەو بڕوایە دابوون کە باشترە هەموومان ببین بە (پیتینین) کە چنێراڵێکی فەرەنسی بوو سەری بۆ نازیەکان دانواند .

"پیتان " جەماوەرێکی زۆری هەبوو لەکاتی گەڕان و سەردانی کردنی پارێزگاکان ، ڕەنگە وا بزانن کە ئەمە وڵاتی لە وێرانی و کاولکاری جەنگ پاراستووە ، ئایە دەبوو قبوڵمان بکردایە ؟
من گومانم لە "ستۆیسیزمیەکان" هەیە و گومان لە (سینك) هەیە ، کە خاوەنی سامانێکی گەورەبوو، لەناو بانێ زۆرینەکەی بانگەوازی قبوڵکردنی ئەوەی هەتە بۆت نوسراوە دەکرد . ماتریالیستە توندڕەوەکان "ئەبیکۆریەکان" لەو بڕوایەدابوون ڕووبەڕووبوونەوە دژ بە یاساکانی چیهان جۆرێکە لە عەبەسیەت و ریسك دان بە ژیان لە پێناو هیچ .

پرسیار/ بەڵام ئەنجامی ئەم بروباوەڕە گەیشت بە چی ؟

بادیۆ / گەیشتە چێژ وەرگرتن لە ئیستا یان لەو کات و ساتەی کە تێدا دەژی ، گەیشتە ئەم ووتە بەناوبانگەی "هۆراس" (لەم ساتەی خۆتدا بژی) . لە دانایە دێرینەکاندا توخمێکی بە تەواویی خۆپەرستی هەیە ، "لەوەی مرۆڤ دەبێ جێگایەکی ئارام لەناو دونیایەکی وەکو خۆی بۆ ئەوەی گوێ بدات بەوەی کە ژیانی ئەوانی دیکە لەم دونیایە وێران دەبێ "

پرسیار / ڕەگی خۆپەرستی سەرچاوەکەی دەگەڕێتەوە بۆ کوێ ؟

بادیۆ / ئەمانە هەموویان نەوەی ئیمبراتۆریەتی ڕۆمای کۆنن ، کە دۆخیان لە دۆخی ئیستای ئێمە دەچێ ، بە تەواوی هەژموونی چیهان دەکەن و هیچ هەولێك بۆ وێناکردن و ڕووبەڕووبوونەوە یان جێ بە جێ کردنی ڕەفتارێکی تەواو پێچەوانە ناهێڵێنەوە ، دژ بەو سیستەمە ئابووری و سیاسی کەخۆی فەرز کردووە ، ئەم حاڵەتە لە هەموو شوێنێکدا بیرۆکەیەك بڵاو دەکاتەوە کە دەبێت لەگەڵ سیستەمێکی وادا لە پێناو بەدەستهێنانی پێگەیەکی باشتر خۆی بگونجێنێ.
لە ئەنجامدا فەیلەسوفی " واقیعی " دەڵێ (لە پێناو ئارامیدا

باشترە دەستبەرداری هەموو دیدگاکانی گۆرانی چیهان بین)
ووتەکەی "باسکال بروکنر" نموونەیەکە لە پارێخوازی توندڕەو کە دەڵی " شێوازی ژیانی رۆژئاوا جێگای سازشکردن و گفتوگۆکردن نیە " من سەردانانوێنم بۆ ئەم بۆچوونە ، من شتێکی ترم دەوێ ، ئەمەش وەفاداری منە بۆ داانایی باوکم.

پرسیار / دوای جەنگ پرۆفیسۆرێك هەبوو ئێوەی بە شانۆ ئاشناکرد ، بۆ ئەم دیدارە چارەنوسازییە ، چۆن شانۆ بوو بە ڕێنیشاندەری ژیانت ؟

بادیۆ / لەکاتی خوێندنمدا ئەوەی بگەیشتبوایتە ئامادەی بیویستایە یان نا یەکسەر وانەکانی (راسین و کورنەی و مولییر) دەخوێند ، تا کۆتایی ساڵی ئامادەیی ، هەموو ساڵێك لەسەرمان بوو لەسەر هەر یەکێك لوانە شانۆ ، لەسەر یەکێك لەوانە ئەمە پرۆگرام بوو .
بەڵام کەسایەتێك زیاتر لە پرۆگرامەکە سەرنجتی رادەکێشا، ئەمەش لەگەڵ مندا ڕوویدا ، لە دووەم ساڵی ئامادەیی ئاشنابووم بە مامۆستایەکی زمانی فرەنسی کە زۆر بە بایەخیکی زۆر باڵاوە مامەڵەی لەگەڵ شانۆ دەکرد ، ئێمە دەمانتوانی ببین بە بەشێك لەو باڵایە ، چونکە لە بنەڕەتەوە جوڵە و نمایشەکەی لە خوێندنەکە گرنگتر بوو .
ئەم مامۆستایە گرووپێکی شانۆیی دروست کرد، هەر ئارەزوومەندێك جێگایەکی بۆ خۆی لەناو ئەم گرووپەدا دەدۆزییەوە ، هەروەها هەنگاو بە هەنگاو من و چەند قوتابیەکی تر ، بووین بە ئەکتەرە ، چ دیدارێك بوو ، جۆرێك لە دابران بوو لە ژیانی ئاسایی و رۆتینی، کاتێك کە دەچووین بۆ سەر شانۆ بەرامبەر بە جەماوەر بەرپرسیار بووین لەوەی کە روودەدات ، ئەمەش وەکو چۆن باوکم دیگووت (دەبێ بتەوێ) واتا ویست، ڕۆڵی سەرەکیم لە شانۆیی (فوریری دی سکابان) بینی ، ئەم پارچەیە چاوی منی کردەوە لەسەر خەڵەتاندن و ووریابوون لە ئاخاوتندا .
هەمیشە خۆم لەبیرە لەکاتی ئامادەبوونم لە ژێر رۆشنایی شانۆدا دەلەرزین و هەروەها یەکەم ڕستەم لەبیرە (بەڕێز ئێکتاق ئەمە چیتە چی روودەدات و ئەم گەڕەلاوژەیە چیە؟) ، کاتێك کەدەچوومە سەر شانۆ دەبوایە قسە بۆ جەماوەرێکی غەریب بکەم .
بەڵێ بۆ ئەوەی شانۆ بکەی ، دەبێ ویستی سەرکەوتنت بەسەر بەربەستەکاندا هەبێ، بوونما لێرەیە تەنیا لە جەرگەی روناکی بەرامبەر بە هەمووان، بەر لە نمایشکردن لەناختەوە ڕادەچەڵەکیت بەرامبەر بەو مەترسیانە کە هەیە .

پرسیار / ئایە جۆرێك لە پارێزخوازی خودی کە ئامادەیەکی مرۆیی بۆ

پارێزگاریکردن لە خود لە چیهان وەکو ئەوەی کە هەیە بوونی هەیە ؟

ئالان بادیۆ / بەلێ شتێك لەناخی مرۆڤدا هەیە کە پارێزخوازە لە قوڵایەوە کە لە خودی ژیانەوە دێت ، بەرلە هەموو شتێك دەبێ لەسەر ژیان بەردەوام بین ، خۆپارێزی و پاراستن وەك چۆن (سپینۆزا) دینوسی (بەردەوامبوون لەسەر بوون) ، کاتێك باوکم باسی ئەوەی دەکرد کە ئەشێ ئیرادە ویست بێ ، بەو مانایەی ئامادەگی پارێزخوازی لە ناخماندایە .
شانۆ ، ئەو ساتەیە کە جەستەی زیندوو لە خزمەتی چیرۆکێکی خەیاڵیەدا ، شتێك لە شانۆدا هەیە لەگەڵ غەریزەیەکی رووت پێکداداەدات . ئەکتەر لە نمایشەکەی بۆ لە ئەستۆگرتنی مەترسیەکان نمایشکردنی خود رووبەرووی بریارێکی سەخت دەبێتەوە ، زۆر سوباسی مامۆستاکەم دەکەم لە دووەمی ئامادەیی ئەم هەموو شتەتانەم بینی ، شانۆ خولیای یەکەمە و هەموو کات بۆی دەگەرێمەوە.

پرسیار/ بەیەگەیشتن لەگەڵ شانۆ و ناسینی وەکو بڕیار بوو ؟

بادیۆ / بیگومان پێش هەموو شتێك من کەسایەتێکم ناسی ، ئەویش مامۆستای زمانی فەرەنسیم بوو ، ئەو مامۆستایە وەکو ناوەندگیرێك بوو بۆم ، بۆ ناسینی شانۆ ، رێك وەکو ئەوەی ئەفلاتۆن لە کتیبی (مائدە افلاگون)دا ، باس لەوە دەکا کە فەلسەفە خۆی لە خۆیدا پشت دەبەستێ بە ناسینی کەسێك ، چونکە لەڕێگای ناسینی کەسێکی دیاریکراو ئەو پرسیارانە دیتە ئاراوە وەکو ویست و بڕیار و خۆنمایشکردن و پرسی پەیوەندی لەگەڵ ئەوەی دیکە ، هەموو ئەمانە دەمانخاتە حاڵەتێکی زیندووی گەورە ، بەڵام بە زۆر مەترسی گەمارۆدراوە.

پرسیار/ چاوپێکەوتنەکانی دیکەتان بریتی بوو لە فەلسەفە و خوێندنەوەی “ژان ژاك رۆسۆ” هۆکاری هەڵبژاردنی فەلسەفە وەکو ئاراستەیەك لە ژیانتاندا چۆن بوو ؟

بادیۆ / ئاشنا بوونم بە فەلسەفە لە ڕێگای سارتەر بەردەوامیبوونە لە دانایی باوکم ، من هەمیشە وەفادارم بۆ خالێکی بنەڕەتی زۆر گرنگی سارتەر کە دەڵێ “ئێمە ناتوانین هەر گفتوگۆ دەبارەی بارێکی دیاریکراو بکەین ، بۆ ئەوەی بگەینە کردارێك یان ئەنجامێك ” ئەمەش خالێکی زۆر گرنگە و چەقی فەلسەفەی سارتەرە ، لێرەدا ئەو هەر تەنیا لەسەر پرسی ئیرادە و کردار راناوەستێت ، بەڵکو بیری ئازاد ، تەنیا بیری ئازاد ئەتوانێ واتایەك بە بارێکی دیاریکراو ببەخشێ

، ئەو كات دەتوانین دەرباز بین لە بەرپرسیاریەتی تایبەت لە هەر هەڵومەرجێك یان بارودۆخێكدا بێن . ئەگەر ئەو دۆخە وا نیشانیش بدات كە ئەوەی ئێمە دەمانەوێت یان ویستی ئێمە شتێكی مەحاڵە ، بەكورتی ویستی گۆڕان ئەو دۆخەیە بەشێوەیەكی بنەڕەتی تەواو ئەركە لەسەر شانی بیری ئازاد ، ئەمە كرۆكی فەلسەفەی سارتەرە .

پرسیار / لە چ شتێك فەلسەفە دەتوانێ یارمەتیمان بدات بۆ ئەوەی بەختەوەر بین ؟

بادیۆ / بەختەوەری ئەوەیە كاتێك كە ئەزانین ئێمە توانای شتێكمان هەیە ، بەڵام بڕوامان نەدەكرد كە بتوانین ئەم شتە بكەین ، بۆ نموونە لە دیداری عەشقدا شتێك هەیە ڕێگری یاخود خۆویستی ئەشكێنێ ، ئێوە بەتەواوەتی قبوڵی ئەوە دەكەن كە بوونت پەیوەست بێ بە ئەوەی تر ، بەر لە ئەزموونی خۆشەویستی هیچ بیرۆكەیەكتان نەبوو دەربارەی ئەم شتانە ، لە ناكاو ڕازی دەبن بەوەی كە بوونت بكەوێتە دەستی مرۆڤێكی دیكە ، هەموو ئەو ووریابوونانەی كە بۆ پاراستنی خۆتان دەتانكرد هیچ كاریگەری لەبەرامبەر ئەوەی تر نابێت ، كە هاتێتە ناو ژیانت لە دوایشدا دەبێ سوود وەرگری لە بەرهەمەكانی ئەم بەختەوەرییە ، هەوڵدان بۆ ئەوەی ئەم بەختەوەرییە لە لوتكەدا بمێنیتەوە یان دووبارە بێتەوە ، یان سەرلەنوێ بونیادی بنێتەوە بۆ ئەوەی لەناو ئەم نوێكارییە خۆرسكدا بژی ، دەبێ قبوڵی ئەوە بكەین كە بەختەوەری جاربەجار پێچەوانەی " قەناعەت" كار دەكات .

پرسیار / بۆچی بەختەوەری دژ بە قەناعەت دادەنێ ؟

بادیۆ / بەختەوەری لە بنەڕەتەوە لەسەر یەكسانی دامەزراوە ، چونكە بەختەوەری پەیوەستە بەوەی تر ، لە كاتێكدا قەناعەت پەیوەستە بە خۆپەرستی ، تاك لایەنەیە قەناعەت نامۆیە بە یەكسانی ، لە دوایشدا مەرج نیە پەیوەست بێ بە چاوپێكەوتن و بڕیاردان ، قەناعەت كاتێك دروست دەبێ كە جێگایەكی باش لە جیهاندادا دەدۆزیتەوە وەكو كارێك یان وەزیفەیەكی یان هەندێ جار سەفەرێكی نایاب ، قەناعەت بریتیە لەبەكاربردنی ئەو شتانەی كە هەوڵمان بۆی داوە بۆ بەدەستهێنانی ، لە ئەنجامدا بۆ ئەوەی چێژ لە خۆشیەكان وەربگرین كارمان بۆ پێگەیەكی گونجاو كردووە لە جیهانێكی سەقامگیر ، بۆیە " قەناعەت و چێژ وەرگرتن" سەبارەت بە بەختەوەری وەكو وێنەیەكی تەسكی خودگەراییە و وێنەیەكی سەركەوتنە بە پێوەری جیهان . ڕەنگە بلێ لەم بوارەدا چێژ لە قەناعەتەكان وەربگرن ، ئەمەش هەڵویستێكی زۆر ئاساییە و دابەشكراوە لە نێوان خەڵك لە نێوانیاندا منیش ، بەڵام

وەکو فەیلەسوفێك من ناچارم بڵێم کە شتێکی جیاواز هەیە ناوی لێ دەنێم بەختەوەری ، فەلسەفە هەمیشە مرۆڤەکان بە ئاراستەی بەختەوەری واقیعی هان دەدات ، ئەگەر چی ئەم بەختەوەرییە بەبێ قەناعەت نابێ .

پرسیار / ئەگەر بەختەوەری چێژ وەرگرتن لە بوونێك یان توانای داهێنانی شتێکی مەحاڵ بێ، ئایە گۆرانی چیهان مەرجە بۆ ئەوەی بەختەوەر بین ؟

بادیۆ/ لە چیهاندا پەیوەندیەکی دیالێکتیکە لە نێوان (ئاسوودەی و نائاسوودەی) یان (ڕازیبوون ناڕازیبوون) هەیە ، لەبنەڕەتەدا ئەمە دیالێکتیکی داوکارییەکانە کە دەتوانین ناوی لی بنین ڕوانگەی سەندیکایی بۆ چیهان ، بەڵام بەختەوەری واقیعی فۆرمێکی ئاسایی بۆ ژیانی کۆمەڵایەتی نی یە ، چونکە کاتێك داواکارێك بۆ وەرگرتنی بەختەوەری پێشکەش دەکەی بە نەرێنی وەڵام دەدرێتەوە ، لەبەردەم دوو بژارەی :
یەکەمیان / خۆتان بگۆڕن دەست بەرداری داواکاریی مەحاڵ بن ، بەختەوەری لێتان قەدەغە دەکەن و ڕاتان دەهێنن کە دەبێ ڕازیبن بە قەناعەت ، ملکەچ دەبن ، ئەمەیە سەرچاوەی پارێزگاریکردن یان خۆپەرستی خود .
دووەمیان / هەروەکو لاکان دەڵێ " تەنازول نەکەن لە ویستەکانتان وەکو چۆن باوکم یگووت " نابێ ڕابوەستین لەوەی کە دەمانەوێت ، ساتێك هەیە کە ویستی گۆرانی چیهان دەکات بە ئەرکێك ، لە پێناو رزگارکردنی وێنەی مرۆڤایەتی ئەو وێنەی کە لەناخماندایە ، لە جێگای ملکەچیکردن بۆ دەسەڵاتەکانی مەحاڵ .

پرسیار / کاتێك کە بەختەوەر بین دەتوانین چیهان بگۆرین ؟

بادیۆ / بەڵێ ئەو کاتەی کە دڵسۆزی بیرۆکەی بەختەوەری بین ، داکۆکیکردن لە بەختەوەری هاوشێوەی ڕازبوون نیە ، سەروەرانی دونیا حەزیان لە گۆران نیە ، کاتێك کە بەردەوامی هەڵدەبژێرن سەرەرای سەختیەکان ، شتێکی مومکین پێیان دەڵێت ئێوە بەهەڵەدا چوونە ، ئەمەش ئەو کێشەیە لەو رۆژانەدا یۆنان لەناویدا دەژی . گەلی یۆنان دەیانگووت " زوڵم و چەوسانەوەی دارایی بانقەکانی ئێوەمان ناوێ ، ئێمە دەمانەوێ بە شێوەیەکی دی بژین " دەزگا ئەوروپیەکان وەڵامیان داوە بەوەی " دەبێ حەز بکەن لەو شتە کە ئێمە دەمانەوێ ، تەنانەت ئەگەر دژ بە ویستی ئێوەش بێ ، ئەگەر لەسەر نەخواستن بەردەوامبن ، دەبینن چی چاوەڕیتان دەکات".

كاتێك خەڵك ڕەفزی كوێلایەتی خۆبەخش دەكەن ، هەڕەشەیان لێ دەكەن ، واتا یۆنانیەكان نایانەوێ لەناو دیالێكتیكی ڕازی بوون ناڕازیبوون بمێنەوە ، ئەوان دەیانەوێت بڕیار بدەن لەوەی كە شتێكی تر مومكینە و جیاوازە لەوەی كە فەرزكراوە بەسەریان ، جگە لەمە حاڵەتێكی یۆتۆپیا نیە ، چونكە ژمارەیەك لە پسپۆری ئابووری پێیان وایە كە مومكینە دووبارە قەرزی یۆنان رێكبخرێتەوە یان هەر نەمێنێ ، لەڕاستیدا ئەوەی كە ڕای ئەوروپیەكان وەكو مەحاڵ دەبینیت ، لەوەی میللەتێك لەسەر ئەم حا□ە بڕیار بدات ، ئەمە سزایەكی ئابووری عەقڵانی نیە بەڵكو سیاسیە ، سزای ویستی بەختەوەرییە بەناوی ڕازی بوونێكی ناڕازی.

پرسیار / باسكال دەڵی ” ئێمە هەرگیز ناژین بەڵكو ئومیدی ژیان دەكەین و هەمیشە هیوای بەختەوەریمان هەیە، پێ دەچێ هەرگیز بەختەوەر نەبین” ئایە بەختەوەری راستەقینە وابەستەیە بە بێ ئومیدی ؟

بادیۆ / ئەوانەی كە دیسەڵمێنن لە فەلسەفەدا بەختەوەری مەحاڵە، لە هەمان كاتیشدا پەیمانی بەختەوەریەكی دیكەمان پێ دەدەن ، چونكە ئەوان دەزانن كە ناتوانن چۆش و خرۆشی خوێنەر بورژێنن ئەگەر پێیان بلێن كە بەختەوەری مەحاڵە ، دوای لە ژێر كلاوەكەی ئەوان بەختەوەرییەكی زۆر باڵاتر بۆمان نمایش دەكەن .
من بە تەواوی دژی ئەم تێزەم ، ئەمە پەیمانی ، بەختەوەرێكی خەیاڵی و خەونە و هەرگیز ناتوانی بەدەستی بهێنێ ، چونكە بەختەوەری مومكینە بە شێوەیەكی ڕەها ، بەڵام نەك بەشێوەی ڕازیبونێكی پاریزخوازە .
بەختەوەری مومكین لە ژێر مەرجی مەترسیەكانی دیدار و بڕیارداندایە ، چونكە لە كۆتای یان بەدرێژایی ژیانی مرۆڤ هەر ڕووبەڕووی ئەم ڕێكەتە دەبێتەوە .

پرسیار / بەڵام چی دەكەن لەبەرامبەر ناخۆشی و دڵتەنگی : نەخۆشی و رووداو بریندابوون لە ژیان و كارەسات وداباران و شێوەكانی ململانێ و بەگژداچوون ؟

بادیۆ/ جیاوازی نێوان بەختەوەری و ڕازیبوون ، دابەشبوونێكە لە وشەی ناخۆشی ، تەنها لە ناڕازیبوونێكی قوڵدا ناخۆشیەك هەیە، بەڵام دەبێ بزاندرێت تەنانەت لە دۆخی دارووخانێكی گەورەشدا دەرگاكانی بەختەوەری بەتەواوەتی داناخرێن ، چونكە پێگە و گرنگی مومكین خۆی دەگوازێتەوە .

بۆ نموونە بۆ کەسێك کە گرفتی قاچەکانی نەبێ و لە تەندروستێکی باش دابێت ، رۆیشتنی چەند هەنگاوێك بۆ ئەوە شتێکی ئەوەندە گرنگ نیە ، بەڵام بۆ کەسێکی تر کە شەلەل و گرفتی قاچەکانی هەبێ و خەریکە ئەزموونی رۆیشتنی پێ دەکەن ، ئەم هەنگاونانە بۆ ئەوە بایەخێکی یەکجار باڵایە . چونکە بەختەوەری بوونی هەیە لە حاڵەتێکی دیاریکراودا ، ئەویش بە گۆرینی سنووری نێوان مومکین و مەحاڵ ، بە کورتی نابێ ڕێگا بەوە بدین کە مەحاڵی رووت و گشتی بەسەرمان داسەپێنن .

پرسیار / ئەی ناخۆشی چیە ؟

بادیۆ/ دەتوانین پێناسەیەکی سەرەتایی بۆ ناخۆشی بکەین ، وەك نارازیبونێکی بەهێز لە حاڵەتێك یان دۆخێکدا ، و بڵاوبوونەیەکی فراوانی مەحاڵ ، دەتوانین بلێن ناخۆشی جۆرێکە لە دۆران یان فەشەل یا کەوتنی بەختەوەرەوی .
لێرەدا یاسای وەفاداری دەهێنمە ناو ئەو هاوسەنگییە ، کە هەمیشە پەیوەستە بە دیدار یان ناسین ، واتا بەختەوەری وەکو بەردەوامیدان لە گەڕان بەدوای وەفاداری ، وەفاداری تاکە مەرجی ئەخلاقیە ، هەرچەندە ئەم مەرجە بۆ هەموو مەترسیەکان گرەنتی نیە . دەبێ دان بە بوونی کارەساتەکانی بەختەوەری دابنێن ئەمانەش چەند جۆرێکن : هەندێکیان لە بێزاربوونەوە دێت ، یان لە بەجێ هێلان ، ئەوانی دی لە بێ وەفایی و خیانەتکردن .
خراپەکاری لە فەلسەفەدا، ئەوەیە کاتێك خود بەپرسە لە تێکدانی بەختەوەری، کە ناوی دەنێم رووخان ئەزموونێکی تاڵە ، هەر وەکو ئەزموونی بەختەوەری پارێزخوازی توند ، کە زۆر حەزیان لە تێکچوونی بەختەوەرییە ، چونکە وەکو بەڵگەیە بۆ قەناعەتکردن بە بانگەوازەکانیان بەکاری دەهێنن .

پرسیار/ بەڵام پێت وایە کارەسات و رووخان باشترە لەوەی کە تۆ بونت نەبێ ؟

بادیۆ / بە تأکید باشترە ریسك و کارەسات بکەین واتا ریسکی بەختەوەری واقیعی لەوەی ڕێگری بکەین ، من ناوی لێ دەنیم (نەبوون) ، هەموو ئەو ڕێکاریە پارێزخوانەی مرۆڤ ، بۆ مانەوەیەکی ئاژەڵی دەگەرێتەوە ، ئەویش تەنیا بۆ ڕازیکردن و مانەوە لە پێگەی کۆمەڵایەتیە . ” نەبوون” ڕێگریکردنە لە زاتێکە ، لەوەی تاقیکردنەوە لەو شتانەی کە لە توانایدایە بکات.

پرسیار / ئایە پەیوەندی خشەویستی و هاویەتی لە مەملەکەتی ازیکردنی زەرورەتە راستەوخییەکان مایە پووچە یان تکچووە ؟

بادی/ ئەمر چیهان مدلیك یان فرمکی بنەەتی هەیە ، لە ئالوگرکردن لەگە ئەوەی تردا ، لە سەر بنەمای پرادیگمای بازرگانیکردن ، روون هەموو پەیوەندیەکانمان لەگە ئەوەی دیکە ، ب ەهەندکی بەرژەوەندی دوولایەنە دەگەتەوە ، بیە ئەمر جیابوونە مەترسیەکی گەوەرەترە لە رابردوو ، زر بە خرایی هەستکی ناپگەیشتوو و ب سوودە .
بەکاربەر، کەسکی بابەتی هەژموندارە ، ئەوەی کە چیهان بەوە دەبات، سەردارەکانمان بە دەاوک وە بەدواداچوون ب ئاستی کینی کااکان لەلایەن خەکەوە دەکەن ، گریمان لەناکاوە کەس هیچ شتك نەکن، ئەوا هەموو سیستەمەکە دەرووخ، بیە ئمە دەست بەستراوین بە زەرووەتی کینی کااکان هەر لە ژی دەرچوونیان، لە تازەبوونیان ، سوودی بنەەتیان یان ناشیرینکی تاوانکاری .
بیە بە دووری نازانم ئەم نەخشیە یان ئەم پەتایە گەیشتبتە جری پەیوەندییەکانی نوان مرڤەکان ، ئەو پەیوەندییانە کە بەهایەکی فەرمی بە پشبک دەدەن.

پرسیار / ئایە ئوە ستایشی وەفاداری دەکەن؟

بادی/ بە جرك بەی ، چونکە سووربوون لەسەر تازەگەری یان نوکاری بازا زر جار دەمامکدراوە لە ژر پەردەی مدە ، دیاردەیەکە لە بەختەوەری دەدات. وەفاداری بە هەموو شوەکانی لە ئستا بەدواوە بەهایەکی هەەشلکراوە مافی ئەوەمان نیە تا کتایی یان هەتا هەتایی بەرامبەر بەکااکان وەفادار بین ، ب نموونە ئوتمبیلە کنەکەمان دەب دانەیەکی نوتر بکین ، ئەگەر نا سیستەمە ئابوورییی لە ژر مەترسی دادەبت، ئەم مەرجە دەچتە ناو چیهانی ک و تاك و زر جاریش لکدابران بەرهەمدن .
بەرامبەر ئەم لژیکە دەب ئەم ووتەی باوکم بە میرات بهنینەوە " دەتوانین لەسەر ویست و ئەو شتەی کە دەخوازین بەردەوام بین، ئەو شتەی کە دەتویست کە دەزانی و لە تواناتدایە ، ت دەتوانی ، بیە دەب بیکەی.

-__________________

ئەم چاوپکەوتنەی ئالان بادی لە لایەن " سیڤرین میلیە" لە 14/8/2015 لە رژنامەی لومند بە زمانی فەرەنسی بواوکراوەتەوە

ئستاتیکای وشە لەشیعری نەوەی دوێنێونەوەی ئەمڕۆدا ... سەدیق سەعید ڕواندزی

مالارمێی شاعیری فەڕەنسی وجیهانی دەڵێت: (شیعرتەنهازمانە)ئەم بۆچـــوونەلەلایەن زۆرلەنووســەرانو ئەدیبـــانی دنیـــا،جەختی لێكراوەتەوە.ئەوەش وەك ئاماژەیەك كەزمان توخمێكی سەرەكی دەقی ئەدەبـی بەگشتیودەقـی شیعریشەبەتـایبەتی. بەومانـایەی ئەگەرلـە ژانرەكانی دیكەی ئەدەبدا وەك چیڕۆكوڕۆمان،جگەلەزمان توخمەكانی دیكەش لەشێوەی كاتوڕووداووكارەكتەر،بینای هونەری دەق پێكبهێنن، ئەوالەشیعردا بینای هونەری دەق تەنها زمانە وزمان لەدەقی شیعریدا لەیەك كاتدا ئستاتیكای دەربرینو شیعریەتوچێژو وێنەی هونەری بەرجەستە دەكات. لەكاتێكدا لەچیڕۆكو ڕۆماندا، زمان پترڕۆڵی گێرانــەوە ووەسـف وگـوزارشت لەڕووداوەكـان دەبینێت. زمـان لـە شیعردا،بەدەرلەوەی لەفۆڕمێكی سادە، یا ئاڵۆزدایە، ناوەڕۆكێكی ساكار، یان بابەتێكی ئاڵۆزو تەمومژاوی هەیە، ئەوەی گرنگە ئەو زمانە چەند دەتوانێت شیعریەت، چێژومانا، دروست بكات. زۆرجارلەپشت زمانێكی سادەوە، مانای قووڵودەربڕینی هونەرییانەی جوان دەبینین. گەلێك جاریش لەپەنای زمانێكی ئاڵۆزوتێكچڕژاوەوە مانا وندەبێت.

لەبـــە شێكـــی زۆری ئەزمـــوونی شـــاعیرانی ئێمـــە وەك(شێـــركۆ بێكەس_پەشێو_هێمن موكریانی_ ڕەفیق سابیر)و چەندان شاعیری تریش، زمان لەبەشێك لەدەقەكان لەفۆڕمێكی سادەدایە، بەڵام لە ناوەڕۆكێكدا هەڵگری مانایەكی قووڵ، چێژوئستاتیكایەكی هونەریانەی هێندەبەرزە، كەخوێنەر سەرسام دەبێت لەوەی چۆن لەپشت ئەو زمانە سادەوە، ئەوهەموومانابابەتیوفەلسەفییانەدەبینین.

چڕكردنەوەی زمان وبیناكردنی وێنەی هونەریانەی شیعری جوان، دەشێ لەڕێگـەی زمـانێكی سـادە لەفۆڕمیشـدا، بەرجەسـتە بكرێت. ئـەوە تواناكانی شاعیرە كەچۆن و بەچ شێوەیەك زمان دەكاتە پانتاییەك بۆدروستكردنی شیعریەت وچێژلەدەقدا. بێگومان ئەمە بەومانایە نییە كەزمانی شیعر هێندە سادەبكرێتەوە تائاستی زمانێكی نائەدەبی.

بەڵکوبەومانایەی چۆن لەڕێی چەمك ودەستەواژە زمانییەسادەکان، جوانترین وێنەی شیعری دروست دەکەین. هاوشێوەی ئەوقوڵەی کەلەکاتی پرۆسەی قوڵبووندا، جگەلەکەرەستەیەکی سادە ونائستاتیکی، سەرنجێکی ئەوتۆی ئێمەڕاناکێشێت. بەڵام لەهەمان ئەوقوڵەشێداراوەدەتوانرێت جوانترین گێزەونەخشەی هونەری پێ دروست بکرێت.

لەوڕوانگەیەشەوە دەشێ شیعریەت وئستاتیکای وشە لەڕێگەی زمانێکی ساکارلەفۆرم وسادەلەناوەڕۆك،بێتە بوون. بەڵام بێگومان زمان فابریکای دروستکردنی وشەیەوهیچ شاعیرێك ناتوانێت بەبێ بەردەوامی وقوڵبوونەوەو لەزمان وباکگراوەندی زمانی درێژە بە ئەزموونی شیعری خۆی بدات. چونکەلەوکاتەدا جگەلە کاوێژکردنەوەی چەند وشەیەك ناتوانێ بە وشەو دەستەواژەی شیعری تازە بگات. شێرکۆ بێکەس بۆیە توانی بۆماوەی چڵ ساڵ زیاتریش پێشەنگی ئەزموونی شیعری کوردی لەهەموو قۆناغەکانەوەبگرێت، چونکە ئەوهەرتەنهاشاعیرنەبوو، بەڵکو فەرهەنگێکی زمانەوانیش بوو. لەشیعرەکانی ئەودا، هەرچی وشە ودەستەواژەی زمانی هەیە، بەرچاو دەکەون.شاعیرکاتێ لەزماندا دەتوانێ نوێبوونەوە بکات، ئەوالە شیعریشدا دەتوانێ هەمان نوێبوونە بکات. بێگومان بۆئەزموونی شیعری شاعیرانی تریش.

لەوڕوانگەیەوە کاتێ بەراوردی وشەی(شیعری) لەدەقی ئَێستای شیعری نەوەی نوێ وشیعری هەفتاکانی سەدەی ڕابردووی ئەزموونی شیعری کوردی دەکەین، دەبینین لەزۆرلایەنی هونەری وئیستاتیکی، شیعری ئەوقۆناغە لە شیعری شاعیرەگەنجەکانی ئێستامان جوانترە. وشەکان لەودەقە شیعریانەدا، ئستاتیکی تر، مانادارتر، شیعریەتردەکەونە بەرچاو کە سەرنجی خوێنەر ڕادەکێشن. گۆرانی شاعیر نیو سەدە زیاتر لەمەو بەر وشەی (ئاڵتونی داری) لەشیعردا بەرجەستە کردووە. ئەودەربڕینە زمانییە بۆئەوکات وئەزموونی شاعیرێك کەلەسەرەتای شیعر نووسیندا بووە، جۆرێك بووە لەداهێنان. چونکە وشەیەك دێتە نێوشیعرکەلە دەرەوەی زمانی باوی نووسینە. کەهەم مانادارە، هەمیش سەرنجی خوێنەر ڕادەکێشێت. کاتێ سەرنج لەئەزموونی شیعری شاعیرانی هەفتاکانیش دەدەین، هەمان ئەوئستاتیکایەی وشەی شیعری لە ئەزموونی شاعیران دەبینین. بێگومان لەلایەکەوە بە هۆی بزووتنەوەی ڕوانگەو ڕەوتی نوێکردنەوەی شیعری کوردی، لەلایەکی دیکەشەوە بە هۆی قۆناغی ئاشتی ودروستبوونی کەشێکی سیاسی ئازادو سەربەست، شاعیرانی ئەو قۆناغە توانییان ئەزموونێکی دیکەی جیاواز لەڕووی نووسینی شیعرەوە بێنەئاراوە. کەبەقۆناغی ڕوانگەدەناسرێت. لەوقۆناغەدا،چەندین وشەو دەربڕین و دەستەواژەی شیعری نوێ دەبینین، کەهەڵگری ماناو

چێژوشیعریەتن. کاتێکیش ئەم وشانە بەراوردەکەین لەگەڵ بەشێك لەووشانەی لەشیعری نەوەی ئێستادا هەن، دەبینین شیعری هەفتاکان لەشیعری نەوەی ئێستا ئستاتیکیترە.

زمـــان لەبەشێکــی زۆری شیعــری ئەونەوەیـــە، هیـــچ هونەرکـــاریی و جوانکارییەکی تێدانییە، کەببێتە جێگەی سەرنجی خوێنەر. لەهەندی کاتدا، هێندە لاوازو سادەو نائستاتیکی دەبێتەوە، وەك زمانی باوی جەماوەری لێدێت. ئەمە بەبڕوای من وەك خوێنەرێك بەشێکی زۆری پەیوەندی بەنەبوونی ماناو ناوەڕۆك و پەیامی ئەو شیعرانەوە هەیە، کەهەندێکییان دەرەدڵ و هەندێکیشیان ورێنەی شیعرین، نەك شیعر بەماناڕاستەقینەکەی. لەکاتێکـدالەشیعری هەفتاکـان و بەتـایبەتیش دوای هەرەس هەم شیعر بەگشتی و هەمیش وشەی شیعری بەتایبەتی، ئەرك و□□□کـــی هەیەلەدەقـــدا. جاسیاســـی، یاخودکۆمەڵـــایەتی و پەروەردەیی.لـــەشیعری هەفتاکانـــدا، بەتـــایبەتیش قۆنـــاغی دوای هەرەس،وشە لەشیعردا زۆرتر لەمەدلولێکی شیعری هەیە، شاعیرانی کورد لەو قۆناغەدا، کەدەچێتە خانەی شیعری سیاسی وسیمای بەرگری و هەستانەوە و یاخیبوون، بینای هونەری دەق پێکدەهێنن، گەرچی لە ئاستی زماندا زمانێکی واقیعی و سادە بەسەریاندا زاڵە، بەڵام زمـــانێکە هـــەڵگری چەنـــدان وێنـــەی هـــونەری جـــوانن، کەلەکـــاتی خوێنەوەیانـــدا، ئســـتاتیکایەك بەدەقەکـــە دەبەخشـــن. لـــەشیعری ئەوقۆناغەدا، بەرچەندان دەربڕین ومانای شیعری قووڵ دەکەوین.کاتێ بەراوردی ئاستی بەرجەستەکردنی وشە لەشیعری نەوەی هەفتاکان وشیعری نـــەوەی ئێـــستا دەکەیـــن، دەگەینـــە ئەودەرەنجـــامەی لەبەشێکـــی زۆری پانتایی شیعری ئەو نەوەیە زمان ونە. ونبوونی زمان لێرەدا بەو مانایە نییە کەزمان لەشیعرەکاندا بوونی نییە، بەڵکو بەومانایەی زمانی دەربڕینی شیعریانە ونە.

کەزمانی دەقێکی شیعریش هەمان ئەوزمانە بوو کەکەسانی ئاسایی ڕۆژانەو لەکوچەو کۆڵانەکانی شارداقسەی پێدەکەن، ئیدی شیعریەت لەکوێـدایە؟ ئەوکـات چ جیـاوازییەك هەیـە لەنێـوان شاعیرێـك و نانەواچییەك و کاسبکارێك؟ بۆیە دەڵێن شیعر زمانە، بەو مانایەی زمان کانگاو سەرچاوەی دروستکردنی وێنەی شیعری و ئستاتیکای وشەو چێژو شیعریەتە. دەکرێ بۆ بەرچاوڕوونی زیاتر، بەراورد لەنێوان چەنددەقێکی شیعری نەوەی هەفتاکان ونەوەی ئێستاش بکەین. ئەوکات ڕوونتر جیاوازی ئستاتیکای وشە لەنێوان هەردوونەوەدا لەئەزموونی شیعـــری دەردەکەوێـــت. بۆنمـــوونە: (فەرهادشـــاکەلی) لەشیعرێکـــدا کەلەشوباتی 1976 ولەدوای هەرەس نووسیویەتی دەڵێت:*_

لەشەوێکی تاریکەدا..جوانووی ئەوین هەڵمدەگرێ..
ڕووەو جێژوانی شین دەمبات..
ڕووەو کێلگەی ئەوین دەمبات..
دەڕۆن کەرکووك پێناکەنێ..ساوای بچووك پێناکەنێ..
دەڕۆن وڵات بۆ ڕووبارە.. هەتاو بریندارە..
کێ دەڵێ کوردستانی پەژارەو زام..بسکی هەتاو داناهێنێ..
لەدوای شەوی تاریك و ڕەش..ڕۆژی زێڕین هەڵدێتەوە..
بەهاری شین دێتەوە..ڕەوەتفەنگ بۆ هێلانەی گەرمی سەنگەردێتەوە.

ئەم شیعرەی شاعیرکەئێمەچەندکۆپڵەیەکمان لێ نووسیوەتەوە، یەکێکە لەشیعری قۆناغەکانی ساڵی هەفتاکانی سەدەی ڕابردوو.
ئەگەرلەئاستی ناوەڕۆکدا بڕوانینە ئەودەقەی شاکەلی،دەبینین ڕەنگدانەوەی قۆناغێکی سیاسی دیاریکراوە کەتیایدا خامۆشی هەموو شتێکی گرتۆتەوە. شاعیرلەنێوئەوهەمووشکست وهەرەس و نائومێدییەدا، موژدەی هەڵهاتنی خۆرێکی تازەو قۆناغێکی تازەدەدات. شاعیربەئاشکرا بەگژئەوواقیعە دادەچێتەوەوبڕوای وایە ڕەوەتفەنگ سەنگەرچۆڵ ناکات. پەیامی ئەوشیعرەپەیامێکی سیاسی،شۆڕشگێڕیی ونەتەوەییە. وێرای ئەوەی پەیامی هەڵسانەوەیەوئومێددەبەخشێتە مرۆڤەکان.

شیعرلەوکاتەدا،چەکێکی دیکەی دەستی پێشمەرگەبوو. شاعیران بەشیعرەکانییان، هانی تۆخکردنەوەی بیروباوەڕی نەتەوەیی و بەرزکردنەوەی گیانی نەتەوەیی ونیشتمانی مرۆڤی کوردییان دەدا. هاوکات چەندین وشەی شیعریش لەدەقەکەیدا دەبینین،کە ئستاتیکایەکییان بەدەقەکەداوە.شاعیرلەنێونائومێدییەکی گەورەدا، موژدەی هاتنەوەی ڕەوە تفەنگ بۆسەنگەرەکان دەدات. کەدواتریش هاتنەوە. ئەم شیعرەی شاکەلی، کەلەبنەڕەتدا تێکستێکی درێژە، هەم لەڕووی ناوەڕۆك هەمیش لەڕووی فۆڕمی شیعری،چێژومانابە خوێنەردەبەخشێ. سەرنج بدەن شاکەلی شاعیر،چل ودووساڵ لەمەو بەرچ دەستەواژەووشەیەکی شیعرییانەی ئستاتیکی لەشیعردا بەرجەستە کردووە وەك:_(جێژوانی شین_ کێڵگەی ئەوین_ بسکی هەتاو_ بەهاری شین_ ڕەوە تفەنگ_ ڕۆژی زێڕین_پاپۆڵە وێنجەی پەرچەم_ پەلکە زێڕینەی ئەوین) وچەندان وشەی شیعری دیکەش کەبەسەریەکەوەلەڕووی فۆڕمەوەئستاتیکایەکییان بەدەقەکەداوە. کەلەکاتی خوێنەوەیدا، خوێنەرهەست بەجۆرێك لەچێژی شیعری دەکات. کاتێ بەراوردی ئەودەقەش بەنموونەبەدەقێکی شیعری ئەوەی ئێستا دەکەین، یان شاعیرە گەنجەکانی ئێستا دەکەین، ئەوکات دەگەینە ئەوبڕوایەی کەشیعری دوێنێ لەڕووی وشەسازییەوە لەبەشێکی هەرەزۆری دەقەکانی ئەوەی

ئ□ستا ئستاتیکی تره. ئ□مه‌له‌به‌رامبه‌رئه‌وچه‌ند دو□نه شیعرییه‌دا، نموونه‌یه‌ك له‌شیعر□کی (□ه‌نج سه‌نگاوی) د□نینه‌وه. سه‌نگاوی له‌ناو شیعره‌که‌یدا ده□□ت:_**

کات□ له‌به‌غدا به‌ده‌ستوور□کی عه‌ره‌بی..
عه‌گال□کی عه‌ره‌بییان له‌سه‌ر کردی..
به‌ب□□ی ب□دوره و□ات به□□یان کردی..
ئه‌و□□ژه شینم ب□کردی..

خو□نه‌رکه‌ئه‌وبه‌ناوشیعره‌ده‌خو□ن□ته‌وه، نازان□ ئه‌مه‌شیعره‌یان فه‌رمانگه‌ی ئاو وئاوه□□(له‌گه□ ئه‌وپه□ی □□زم ب□کارمه‌نده‌کانی ئه‌و بواره‌که‌ده‌زانم چه‌ندماندوون). چ جوانی و □ه‌هه‌ند□کی واتایی له‌و شیعره‌داهه‌یه‌؟ ئه‌وده‌سته‌واژه‌وده‌رب□ینانه‌ی له‌دووتو□ی ئه‌وچه‌ند په‌□ه‌گرافه‌دایه،چ په‌یوه‌ندییان به‌دنیای جوان و□□مانسیيانه‌ی شیعره‌وه هه‌یه‌؟ ئه‌م ده‌رب□ینانه‌ جگه‌ له‌چه‌ند چه‌مك□کی سیاسی و ئایدی□ل□ژی، هیچ به‌هاوجوانکارییه‌کی هونه‌ریانه‌یان نییه. ئستاتیکای ئه‌و وشانه، نه‌له□ووی ف□□م، نه‌له□ووی گوتاروما‌نا، نه‌له□ووی ناوه□□ك، به‌های ئه‌وه‌یان نییه‌ سه‌رنجی خو□نه‌ر□ابک□شن. ئه‌کر□ شاعیروه‌ك مر□ڤ هه□و□ستی سیاسی هه‌ب□ت، به□ام شاعیران مو□کی نه‌ته‌وه‌ن. په‌یامی شاعیرپه‌یام□کی مر□ییه، نه‌ك سیاسی وئایدی□ل□ژی و ش□ف□نی.

عه‌گالی عه‌ره‌بی،هه‌رچییه‌کوهه‌رچ□ن□ك ب□ت ئامازه‌یه ب□کلتووری نه‌ته‌وه‌یه‌کی جیاوازله‌ئ□مه. ئه‌گه‌رئه‌وانه‌ ه□نده‌ په‌ر□شی کوردایه‌تین، ب□به‌شداری په‌رله‌مانی ع□راق ده‌که‌ن و ب□یه‌کپارچه‌یی خاکی ع□راق سو□ند به‌قورئانی پیر□ز ده‌خ□ن؟ئه‌مه‌ بابه‌ت□کی دیکه‌یه. به□ام گه‌ر سه‌رنج له‌و□نه شیعرییه‌کان بده‌ین که‌وابزانم سه‌نگاویش له‌شیعره‌که‌یدا مه‌به‌ستی شاری که‌رکوکه، ده‌گه‌ینه‌ ئه‌وب□وایه‌ی که‌شاعیر□ك چل و دووسا□ له‌مه‌وبه‌ر،چه‌ندله‌شاعیر□کی نه‌وه‌ی ئ□ستای شیعری کوردی داه□نه‌رتربووه. چ دنیابینییه‌کی شیعری وده‌سته‌واژه‌ی شیعری، له‌ده‌قه‌کانیدا به‌رجه‌سته‌ کردووه. ب□گومان ئه‌گه‌رب□وانینه‌ ئه‌زموونی شاعیرانی دیکه‌ش،□ه‌نگه‌ هه‌مان،جیاکاری ببینین.

(ک□□□مبس کیشوه‌ر□کی دیکه‌ده‌د□ز□ته‌وه) ناونیشانی نامیلکه‌ شیعرییه‌کی شاعیری ک□چکردوو(ئه‌بوبه‌کرخ□شناو)ه. شاعیرله‌ته‌مه‌نی بیست سا□ی وله‌ژ□رسته‌م وقامچی □ژ□می ش□ف□نی به‌عس، ئه‌وشیعرانه‌ی چاپکردووه‌و وه‌ك مانف□ست□کی یاخیبوون له‌دژی ئه‌وده‌سه□اته، شیعری نووسیوه. شیعره‌کان سیمای به‌رگری وهه‌ستانه‌وه‌و،هاتنه‌وه‌به‌گژ شکستییان پ□وه‌دیاره. له‌هه‌مووشی گرنگتر ئه‌وه‌ی ج□گه‌ی هه□وه‌سته‌کردنی من بوو

وەك خوێنەرێك، بەرگی نامیلکەکەبوو. شاعیرلەبەرگی پێشەوەی کۆمەڵە شیعرییەکەیدا، وێنەیەکی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی گۆی زەوی کێشاوەوبەتێخی بەشێکی لەوێنەکە نیشانە کردووە،کەنەخشەی کوردستانی گەورەیە.من کەئەم نەخشەسازییەم بینی،سەرسام بووم کەچۆن شاعیرێك لەسەردەمی ژێردەستەیی و ستەمی سیاسی و نەتەوەیی، لەسەردەمی پەت و سێدارەو قامچیدا، لەسەردەمی بەعس وجەلادەکانیدا، لەسەردەمی خامۆشی دوای هەرەس، ئەو دنیابینییە شیعریەی هەبووە. ئەوهەموو بوێریەی هەبووە،سەرکێشی بەژیانی خۆی بکات. ئەمە وێرای ئەوەی شیعرەکانی هەموویان گوزارشتن لەخەبات و قوربانیدان وبەرزکردنەوەی گیانی نەتەوەیی ونیشتمانی. خۆشناو لەشیعرێکی کورتی چەنددێڕیدا، لەو کۆمەڵە شیعرەدا دەڵێت:_***

ئێرە ژوورێکی تاریکە…
دەگەڕێم بۆ پەنجەرەیەك…
تاکوتیایدا بخۆمەوە پشووی درێژی هەناسەیەك..
ئێرە ژوورێکی تاریکە..

شاعیرئەوشیعرەی مانگێك دوای تێکچوونی شۆڕشی ئەیلول و ڕێکەوتننامەی یانزەی ئازارنووسیوە. ئەوشیعرە،لەچەندوشەیەکی سادەپێکهاتووە. ئاستی واتایی وشەکان، لەڕووی ئاماژەی زمانیدا، بۆ هەمووان ڕوونن. بەڵام لەپشت ئستاتیکای ئەو وشانەوە،شاعیر مانایەکی قووڵی بەرجەستەکردووە. پەیامی ئەوچەندوشەیە، پەیامێکی سیاسی ومرۆییە، کەئامانج لێی ئازادی و سەربەستی تاکەکانە. لەژێرسایەی دەسەڵاتێکی شۆفێنیدا. ئێرەژوورێکی تاریکە، ئاماژەیە بۆ ئەو ژینگەو جوگرافیایەی کەشاعیرلەوکاتەدا، واتەساڵی 1976تیایدا ژیاوە. ئەوژووره تاریکە، وڵاتێکی زیندان ئاسای داخراوبووە بەدەستی ڕژێمی بەعس و جەلادەکانییەوە.کەلەوکاتدا، بەتایبەتی دوای دەستپێکردنەوەی شۆڕش، سەدان کەسیان لەسێدارەدران.

شاعیربەدوای هەناسەیەك دەگەڕێت، بەڵام ئەوهەناسەیە،هەناسەی نۆوسییەکانی ژیانی ئەونییە، کە ئەوکاتیش هەناسەدەدات. بەڵکوهەناسەیەکە کەلەدۆخێکی ئازادی وسەربەستیدا بدرێت. ژیانی مرۆڤەکان لەوکاتەدا، لەژیانی نێو ژوورێکی تاریك دەچوو. چونکەهەمووسووچێکی ژیان، بەعس تەنیبووی. خۆشناوی شاعیرلەدووتوێی ئەوچەند وشانەدا، وێنەیەکی شیعری چەندجوانی بەرجەستەکردووە. پەیامێك لەڕێگەی شیعرەکەیەوە بەگوێی هەمووان دەدات، کەژیانی بێ ئازادی و سەربەستی، لەژیانی بێ پەنجەرە دەچێت، کەهیچ هەناسەوکڵاوە ڕۆژنەیەکی تێدا نەبێت. لەبەرامبەر ئەو چەنددێڕە

شیعرەی شیعری هەفتاکاندا، نموونە لەشیعری شاعیرێکی نەوەی ئێستای شیعری کوردی دێنینەوەکەئەویش(بەشدارسامی)یە. شاعیرلەوشیعرەیدا، لەکۆپڵەیەکدا دەڵێت:_****

خەریکم بۆ چێشتخانەیەك دەچم.
داوای پێنج جۆرخواردن دەکەم..
دواتریش دەچمە چایخانەیەك..
داوای شەش چا دەکەم..

ئەگەرلەئاستی فۆڕمی شیعریدابڕوانینە ئەوچەنددێڕانە، ئەوا بێگومان بەرهیچ ئستاتیکاوشیعریەتێك ناکەوین. وشەکان وشەی نامۆزیکی وناشیعرین. ئەو وشانەن کەڕەنگەهەموومان بەشێوەیەکی هەمیشەیی وڕۆژانە، بەکاریان بێنین. چونکەڕۆژانەملیۆنان کەس لەماڵەوەو لەچێشتخانەوچایخانەکاندا، نان دەخۆن ودواتریش چایەك نەك شەش چا دەخۆنەوە. وشە لەوچەند دێڕانەدا هیچ جوانکاریەکییان نییە تاکو ببنە جێگەی سەرنجی خوێنەر.ئەمە لەلایەك،لەلایەکی دیکەوە ئەگەر لەئاستی ناوەڕۆکدا بڕوانینە ئەم چەندوێنانە، دەبینین شاعیر بانگەشەی زۆرخۆری دەکات. باس لەوەدەکات گەدەمان لە بڕی هزرمان تێربکەین. ئەگەر خواردن و خواردنەوە وەك پێداویستییەکی ژیانی ڕۆژانەی مرۆڤەکان ببینین، بێگومان کەس بێ خواردن ناژیت. ئەمە گرفت نییە، بەڵام ئایادروستە کەچووینە چێشتخانەیەك، داوای شەش جۆری خواردبکەین؟ ئاخۆخواردنی زۆرچەندحەزووئارەزوو بێت،هەزارئەوەندەش مەترسی نییە بۆسەر ژیان وتەندروستیمان؟ کێشەی ئێمەلەوەدایە. لەنێوان چێشتخانەیەك و چێشتخانەیەکی تردا، یەکێکی دیکەیان هەیە. بەڵام هەمووشارێك کتێبخانەیەکی هەیە. ئەگەر کۆمەلگایەك لە خەمی ئەوەدا بێت گەدەی تێر بکات، ناپرژێتە سەرەوەی هزری تێربکات. شاعیردەبێ بەشیعرەکانی بەگژئەودیاردە نادروست ونابەروەردەییانە دابچێتەوە کەبەشێکن لەنەخۆشی کۆمەڵایەتی کۆمەلگە. دەبێ لەڕێی پەیامی شیعرەکانیەوە، مرۆڤ هوشیار بکاتەوەو فێری ئەتەکێتی خواردن و ژیانیان بکات.

نەك کە چوونە چێشتخانەیەك، لەبڕی خواردنێك داوای شەش جۆربکەن. خوێنەر کاتێ ئەو دەربڕینانە لەشیعری نەوەی ئێستا دەبینێت و بیری فڕێدانی پەچەی شەرمی شیعری بێکەسیش دەکات،کەهەفتا ساڵ زیاترلەمەوبەرباسی نەمانی جیاوازی نێرو مێ دەکات، ئەوکات باشتر لەماهیەتی شیعری ئەو نەوەیە دەکات.باشتر درك بەئاستی نووسینی شیعری ئێستاودوێنێ دەکات. هەڵبەتە، ئەگەربەشیعری قۆناغی هەفتاکان دابچینەوە، وەك قۆناغێکی شیعری کەشیعرەکان جۆرێك لە زمانی

ئایدۆلۆژیاو ڕیالیزمیانەشیان هەبووە، بەڵام وێنەی شیعری جوانیش دەبینین.واتە شاعیرانی ئەوقۆناغە بەگشتی هەر تەنها فۆڕمی شیعرو ئستاتیکای وشەیان بایەخ پێنەداوە، بەڵکو لەئاستی گوتارو ناوەڕۆکیشدا، هەڵگری گومان و پرسیارو لێکدانەوەی دیاردەکانی ژیان بوونە.

لەپەراوێزیشەوە ڕەخنەیان کردووە. هاوکات هانی مرۆڤی کوردییان داوە، هەمیشە بە گشت ژیانی باوو دابچێتەوە یاخی ببێت لە ئاست ئەو کۆت و بەندانەی ئازادییەکانی مرۆڤ سنووردار دەکەن. بە پێچەوانەی بەشێکی زۆری شیعری نەوەی ئێستا کەنەناوەڕۆک، نە زمانی شیعریشیان لەو ئاستەدا نییە سەرنجی خوێنەر ڕابکێشن. بگرە هەندێ جارزمانەکەیان هێندە سادەو ناشیعری دەبێتەوە، کەخوێنەر لەخۆی بپرسێت کەئەمە شیعرە، یاخود ورێنەی کەسێکی نەخۆش کە لەتایەکی بەرزدایە.هەتا بەشێکی زۆری شیعری ئەوەنەوەیەش بەراورد بکەین بەشیعری هەفتاکان، باشتر ماهییەتی پووچگەرایی شیعری بۆ ناوەڕۆك و ئەرزشمان لای ئەونەوەیە بۆدەردەکەوێت. لەشیعری هەفتاکاندا(جەلالی میرزا کەریم) ناوێکی دیاروبەرچاوە.شیعرەکانی هەڵگری پەیامێکی مرۆیی و شۆڕشگێرین کەهەمیشە خەون بە ژیانێکی شایستەتر دەبینێت. ئەم شاعیرە داهێنەرە لەشیعرێکیدا کە لە ساڵی 1971 بڵاویکردۆتەوە دەڵێت:*****_

دڵدارەکەم…دوای خوێندنەوەی ئامۆژگاریی..
سێبەری تەرمی مردووان بە خوێن بشۆن..
سەرهەڵگرن بڕۆن بڕۆن..
ڕێکخەری شار وتی بۆ کوێ سەرهەلگرم..
قورگی کام نەهەنگی تاری دەریای شەوگار.. بە سەوڵی پرچم هەڵدرم..
سەرهەڵگرن بڕۆن.. جارێکی تر سەنگەر بە خوێن بەگڵ بشۆن..

چل و هەفت ساڵ لەمەوبەر، جەلالی شاعیرچەندین وشەی جوانی لە شیعرەکەیدابەرجەستەکردووە، کەکاتێ خوێنەردەیخوێنێتەوە، سەرنجیان ڕادەکێشێت.(سێبەری تەرم)(قوڕگی نەهەنگ) (سەوڵی پرچ)(سەنگەری گڵ). ئەم وشانەبەسەریەکەوە، لەپاڵ مانایەکی شیعری، ئستاتیکایەکیشیان بەدەقەکە داوە. بێگومان ئەگەرلەئاستی هێزووتوانا بڕوانینە پرچی مرۆڤ، ئەوا هەرگیز ناتوانێت ببێتە سەوڵ. بەڵام داهێنان و جیاوازی ئەم شاعیرە لەوە دایە کەپرچ دەکاتە سەوڵ.

بەڵام وەزیفەی شیعرلێرەدا کۆتایی نایەت، بەڵکودەست پێدەکات. ئەم قژەهەرتەنها بۆماتریالێکی مردوو نابێتە سەوڵ. بەڵکوکاروئامانجی

خۆی هەیە. ئەویش دەبێ قورگی نەهەنگی دەریای شەوی تاری پێ ببرێت تاکوئاسۆ دەربکەوێت. دەبێ سەنگەر بەخوێن بەگۆبشێن، بۆ ئەوەی بگەینە خۆری ئازادی. بێگومان من دەزانم لەنێوان ئەرك و ڕۆڵی شیعرلەهەفتاکان وئێستادا، جیاوازییەکی چەندگەورەی مێژوویی و بابەتی و کۆمەڵایەتی هەیە.

بێیەمەبەستی ئێمەئەوەنییە شاعیرێکی ئێستا، وەك هەفتاکان بنووسێت.چونکە دەزانین ناوەڕۆك وپەیامی شیعرجیایەلەئێستادا بەڵام شیعربەگشتی هەڵگری پەیامێکی ئینسانییە.ئەوڕەهەندەئیسنانییە پەیوەست نییەبەقۆناغێکی دیاریکراو. دەشێ لەهەمووکاتێکدا ڕەنگبداتەوە.چەند ژیان ئاڵۆزبێت، چەندمرۆڤ لەنێوخەمەکانی بوون وڕۆژگاردا نغرۆببێت، ئەوڕەهەندە ئینسانییە قوڵتردەبێتەوە. لەبەشێکی زۆری شیعری نەوەی ئێستادا، ئەو ڕەهەندە ونە.شیعربێتەقسەی ڕێزکراوی بێ مانا و بێ فۆڕم و ناوەڕۆك. بێتەنووسینەوەی دیاردەکانی ڕۆژ.ئەزموونەتایبەتی و کەسییە بێ ماناکانی خۆیان کەهیچ پەیوەندییەکیان بەخوێنەری شیعرەوەنییە.ئێمە لێرەداوەك خوێنەرێك لەبەرامبەرئەوشیعرەی(جەلالی میرزا کەریم)دا، نموونەلەشیعری شاعیرێکی نەوەی ئێستادێنینەوە.(غەمگین بۆڵی) لەشیعرێکدا دەڵێت:_******

بمخەنە قۆدییەك..
سەرم لەسەر دابخەن..
تاسەردەمێکی تر..
لەپەراوێزی ونبووندا بمشارنەوە..

شاعیر لەبڕی ئەوەی بە گژ ئەو اقیعەدا دابێتەوە کە تیایدا لەنامۆبوون و بەریەککەوتندایە، بەپێچەوانەوە خۆی لەقۆدییەکدا دەشارێتەوە. واتە بەکورتییەکەی هەڵدێت. بێخۆی دەژیت و ئیدی باکی بەوەنییەلە دەوروبەری چی دەگوزەرێ، چی ڕوودەدات. ئەوەگرنگە خۆی لەو سەردەمەدا هەڵبێت و لەپەراوێزێکدا بیشارنەوە. بێگومان مرۆڤیش کەخۆی شاردەوە ئیدی هیچ ڕۆڵێکی لەئاست گۆڕانکارییەکان نابێت. ناتوانێت ئەو واقیعەی تیایدادەژیت،بەواقیعێکی گونجاوتربگۆڕێت.شاعیران نابێ بچنەوە نێوخۆیان. دەبێ یاخی ببن.

دەبێ هەوڵی جوانترکردنی ژیان بدەن. دەبێ مرۆڤەکان فێربکەن بە گژواقیعی دۆگمادابچنەوە. دەبێ لەڕێی شیعرەوەئەوهەستەیان لا دروست بکەن کەژیان هەرکاتێ وەستا بۆگەن وزەڵکاودەبێت. شاعیر دەبێ لەڕێی پەیامەشیعرییەکەیەوە ئەوهەستە لای هەموومان دروست بکات کەژیان

خۆشاردنەوەنییە. بەڵکونوێبوونەوەوگۆڕانکارییە. خوێنەر کاتێ ئەوبەناوشیعرەی بۆی دەبینێت وبەراوردی دەکات لەگەڵ شیعرەکەی جەلالی میرزاکەریم، دەگاتە ئەوڕاستییە کەشاعیرێك چل و هەفت ساڵ لەمەوبەرکەنیوئەوەندەی ئێستاش ژیان ناشرین وبێ مانا نەبووە، چۆن لەشاعیرێکی نەوەی ئێستا زیاترونوێگەریانەتربیری کردۆتەوە.چۆن ڕوانیویەتییە ژیان چۆن هانی مرۆڤەکان دەدات یاخی ببن وبڕۆن. بەڵام شاعیرێکی ئێستا،ئێستایەك کەبەهەمووپێوەرێك ژیانێکی ئاڵۆز، بێ مانا، بێ جوانی و بێ ناوەڕۆك، بێ پیرۆزی وبێ بەها مرۆییەکانە، خۆی دەشارێتەوەلەپەراوێزێکی ونبوودا. ئەمەش دەلالەتە لەوەی کەشیعرئەو ڕۆڵەومانای جارانی نەماوە.

لەکاتێکدا سەردەمانێك پێشمەرگە هەبوو خۆزگەی دەخواست شەهید ببێت، تەنها بۆ ئەوەی شێرکۆ بێکەش شیعرێکی بۆبنووسێت. کەچی نەوەی ئێستا باسی قۆدی وخۆشاردنەوەدەکات. کەنەچەمکی شیعرین، نەئستاتیکی و ڕەهەندێکی وشەسازیشیان هەیە کەسەرنجی خوێنەرڕابکێشن. شیعر هەرتەنها ناوەڕۆك نییە، بەڵکولەیەك کاتدا فۆڕم وناوەڕۆکە. بۆیە ئاستی چێژبینینی دەقێك لەشیعردا پەیوەستەبەوشەی شیعری وئەو وێنەهونەریەشی لەڕێی زمانەوە بەرجەستەدەکرێت. ئەگەر ئستاتیکای وشەلەشیعردا لەئاستێك نەبێت کەسەرنجی خوێنەرڕابکێشێ ئیدی جیاوازی لەنێوان شیعرو قسە چییە. کەشیعر ماناو چێژو جوانی جارانی نەماوە لەبەرئەوە نییە سەردەمی شیعروخوێنەری شیعر نەماوە.بەڵکولەسۆنگەی ئەوەیەکەزۆرجارشیعر دەبێتەقسە ڕیزکردنێکی ئاسایی بێ ناوەڕۆك، کەناتوانێت بەقەدگێڕانەوەی چیرۆ ِکێکی میللی بەر ئاگردان سەرنجی خوێنەر ڕابکێشێ..

پەراوێزەکان:_

*ڕەوە تفەنگ هێلانەی سەنگەر چۆڵ ناکات/ شیعر/ فەرهاد شاکەلی/ ئەدەب و هونەری کوردستانی نوێ ژمارە_1015)ڕۆژی پێنچشەممە 2017-11-16.

**شیعری ڕەنج سەنگاوی/ ڕۆژنامەی(هەولێر) ژمارە(2732)لە 2017_11_21.

*** کۆلۆمبس کیشوەرێکی دیکەدەدۆزێتەوە/شیعر/ئەبوبەکر خۆشناو/1976_هەولێر.

**** شیعری بەشدارسامی(ڕەخنەی چاودێر)ژمارە(576)لە 2017_11_20.

***** شیعری (جەلالی میرزاکەریم) ڕوانینەکانی چاوی شەقام.

کەبەسوپاسەوە سەباح ڕەنجدەری شاعیر، جارێکی دیکەو لەچاپێکی نوێدا ئەو کۆمەڵە شیعرەی چاپکردۆتەوە.
****** شیعری غەمگین بۆڵی لەڕووتبوونەوەی وشەکان..

*ئەم ڵێکۆڵینەوەیە لە ئەدەب و هونەری کوردستانی نوێ ژمارە(1068)ی ڕۆژی 20-12-2018 بڵاوکراوەتەوە…

فەرهەنگۆک کوردی-فەڕەنسی-ئینگلیزی ... نووسین و ئامادەکردنی: زانکۆ یاری

(وێژە، ڕێزمان، دەروونناسی، کۆمەڵناسی، فەلسەفە)

مرۆڤ، بە زمانەوە مرۆڤە کە دەوروبەری هەست پێدەکات و پێکهاتەی هزریی دێتە بەرهەم. چونکوو زمان کەرستەی ڕووناکبیری و داهێنانە. (د، شوانی 1393) زمان بەردی بناغەی هەر کولتوورێکە و یەکەم ئامرازی تێگەیشتن و بیرکردنەوەیە. زمانی کوردی، ئەمڕۆ بە بڕوای زانایان و ڕۆژهەڵات‌ناسان و بە گوێرەی جوگرافیای مێژووی کوردستان و بەهۆی تایبەتمەندییەکانی زمان‌ناسییەوە، درێژەی ئاڵوگۆڕ بەسەردا هاتووی بنەماڵەی زمانی ئارایی و لە لقی زمانی مێدییە (Medes). (د، ڕوخزادی 1389)
لێکۆڵینەوە لەسەر وشە زانستییەکان و کارکردن لەو بوارەدا، زمان دەوڵەمەند دەکات و توانای زمان بەرانبەری گۆڕان دەپارێزێت. لێرەدا ئامانجمان ئەوەیە کاتێک کە قوتابی و خوێنەرێک (بەتایبەت ئەوانەی کە زۆر تامەزرۆی زمانی زگماکیی خۆیانن) زاراوەیەکی پسپۆڕانە دەبینێت، لە هاوواتا کوردییەکەی تێبگات؛ هەروەها هەوڵدانە بۆ گەیاندنی واتای زانستیی وشەکان. لێرەدا لە پێرستی خوارەوە، هەندێک وشەی زانستی لە بوارەکانی وێژە، ڕێزمان، دەروونناسی، کۆمەڵناسی و فەلسەفە دەخەینەڕوو، کە لە زمانی فەڕەنسی و ئینگلیزی‌دا هەڵبژێردراون و بەرانبەرە کوردییەکیان بۆ نووسراوە.

-بەشی یەکەم: وێژە

ئینگلیزی	فەرەنسی	کوردی		ئینگلیزی	فەرەنسی	کوردی	
Metircs	Métrique	کێشناسی	16	Accent	Accentuer	شێوەزار	1
Meta fiction	-	بان چیرۆک	17	Anecdote	-	کورتیلەچیرۆک	2
Normative	Normatif	بەهامەند	18	Approach	Approcher	بۆچوون، ڕێباز	3
Novelette	Nouvelle	کورتەڕۆمان	19	Burlesque	-	گاڵتەجاڕی	4
Oration	Discours solennel	لێدوان، ئاخاوتن	20	Chorus	Chœur	کۆڕی گۆرانیبێژان	5
Ornate Prose	-	پەخشانی ڕازاوە– دەستکرد	21	Denouement	Dénouement	ئاکام	6
Parable	Parabole	چیرۆکی ڕەوشتی	22	Exposition	-	ڕاڤە	7
Quatrain	-	چوارخشتەکی	23	Folktale	Conte, conte populaire	چیرۆکی نەتەوەیی	8
Rhyme	Strophe, vers	سەروا، پاشبەند	24	Futurism	Futurisme	داهاتووخوازی	9
Sect	Secte	تاقم	25	Genre	-	جەشنی بەرهەمی وێژەیی	10
Style	modèle	شێواز	26	Heraldic	-	ئاماژەیی	11
Turning Point	lapointe tourner	خاڵی وەرچەرخان	27	Irony	Ironie	تەوس، توانج	12
Univocal	Univoque	تاکواتا	28	Illusion	-	ئاوات	13
Verbal Irony	Ironie Verbale	تەوسی وشەیی	29	Journalism	Journalisme	ڕۆژنامەگەری	14
Work	Travail, œvrer	بەرهەم	30	Love Poem	Poème d'amour	چامەی ئەڤینی	15

–بەشی دووهەم: ڕێزمان

ئینگلیزی	فەرەنسی	کوردی		ئینگلیزی	فەرەنسی	کوردی	
Relatives	Relatif	پەیوەندی	16	Accusative	Accusatif	بەرکاری ڕاستەخۆ	1
Reciprocal Pronoun	Réciproque Pronom	جێناوی دوولایەنە	17	Adjectival	Adjectif	ئاوەڵناوئاسا	2
Sentence	Phrase	ڕستە	18	Auxiliary Particle	Particule Auxiliaire	کرداری یاریدەر	3
Slash	Entaille	لارەهێڵ	19	Comparison	Comparaison	پلەکانی بەراوەرد	4
Subject	Sujet (à)	بکەر ، کریار	20	Conjugation	Conjugaison	گەردانکردن (ـی کردار)	5
Subjunctive	Subjonctif/ive	وێچوون	21	Declination	Déclinaison	گەردانکردن (ـی ناو ، جێناو ، ئاوەڵناو)	6
Superlative	Superlatif	بەرزترین	22	Finite Clause		ڕستەی بەرەنوور	7
Syllable	Syllabe	بڕگە	23	Genitive	Génitif	ئۆخی خستنەپاڵی	8
Thesaurus, Synonym, Synonymous	Synonyme	هاوواتا	24	Interjection	-	ئامرازی سەرسووڕمان	9
Syntax	Syntaxe	پێکهاتەی ڕستە ، ڕستەنووسی	25	Mark	Marque	نیشانە	10
Tense	Tendu(e)	دەم	26	Nominative	Nominatif	بکەر	11
Tone	Ton	ئاواز	27	Object	Objet	بەرکار	12
Transitive	Transitif	تێپەر	28	Passive	Passif	ناکارا	13
Dot	Point	خاڵ (.)	29	Pronoun Possessive	Pronom Possessif	جێناوی خاوەنی	14
Class Word	Classe mot	جۆری وشە	30	Reflexive Pronoun	Réfléchi Pronom	جێناوی خۆیی	15

https://dengekan.info/wp-content/uploads/2019/01/wezha3.jpg

https://dengekan.info/wp-content/uploads/2019/01/wezha4.jpg

https://dengekan.info/wp-content/uploads/2019/01/wezha5.jpg

———

-نووسین و ئامادەکردنی: زانکۆ یاری

Email: zanko.yari@yahoo.co.uk

———

سەرچاوەکان:

1-بێکانی، سابیر بەکر، "فەرهەنگی سایکۆلۆژی"، ل: 2، بڵاوکردنەوەی نووسەر. سلێمانی 2004.
1-د. ڕوخزادی، عەلی، "ڕێزمانی کوردی سۆرانی"، ل: 2، بڵاوکردنەوەی کوردستان. سنە 1389.
3-د. شوانی، ڕەفیق، "کاریگەرییە کۆمەڵایەتییەکانی خوێندن بە زمانی دایک"، ل: 120، تیشک/35. هەولێر 1393.

Http://trovamy.altervista.org/ English: Wikitionary,-4 (available under the CC BY-SA 3.0 license)
5-Http://trovamy.altervista.org/ Française: Wikitionnaire, (et (il est disponible sous license CC BY-SA 3.0

چەمکی ئازادی لە پانتایی بیری نەتەوەیی و دیدی جەمال نەبەزدا ... هەڵۆ بەرزنجەیی

{{ ئازادی ئەمڕۆمان هیچ نییە،جگە لە ئازادی تێکۆشان لە پێناوی ئازدی دا}} ج. پ. سارتەر

هەر لەگەڵ ماڵئاوایی زانا و بیرمەندی گەورە جەمال نەبەزدا، گوتەیەکی مامۆستا« ئازادی لە سەربەخۆیی بەنرخترە» بووە جێی باسێکی گەرمی میدیا و گەلێ لە دۆستان و نەیارانی مامۆستا. هەندێک لەمانە لەکدانەوەی نادروستیان بۆ ئەم گوتەیە کرد و بە مەبەستی سیاسی بەکاریان هێنا. گەلێکیش وەک بەرپەرچدانەوەیەک بەرامبەر بەم قسەیە کەوتنە خۆ. بەشێکی زۆریش لە خوێنەران لە مانا و دەلالەتی ئەم دروشمە و ناوەڕۆکەکەی حاڵی نەبوون، بەڵکیشیان بە چەواشەکاریی و دیماگۆگی پێنایان بردە بەر ئەم قسەیە.

ئەگەرچی مێژووی تێکۆشان و هەوڵی مرۆڤ بۆ بەدەستهێنانی ئازادی زۆر دوورودرێژە، گەلێ زانا و هزرڤانی گەورەی جیهانی وەک ئەبرەهام لینکۆلن و ژان ژاک رۆسۆ و ئەلبێرت شڤایسەر و... هتد قسەیان لەسەر ئازادی کردووە و بەرز نرخاندوویانە. لەوەش زیاتر هەر یەک لە ئێمە ئەم قسە بەناوبانگەی بیستووە: مرۆڤ بە ئازادی لەدایک بووە. هەڵبەت لەم دەرفەتە تەسکەدا جێی ئەوە نابێتەوە خۆمان بە قووڵایی مێژوودا شۆڕ بکەینەوە و بگەڕێینەوە بۆ سەرەتاکانی سەرهەڵدانی بەهای « ئازادی» لای مرۆڤ. بەڵام بۆ ئەوەی دەسپێکێکی نووسراو و دیاری بکەینە وەک سەرەتایەک تا بچینە نێو باسەکەوە، ئاماژە بۆ شۆڕشی فەرەنسی بەر لە دوو سەدە لەمەوبەر دەدەین. بە دروشمەکانی” ئازادی، یەکسانی برایەتی” بەرپا بوو. ئەم شۆڕشە و گەلێ لە بزاڤ و

شۆرشەکانی تریش لە مێژووی مرۆڤایەتی دا، لە پێناوی ئازادی دا بوون، یاخود دروشمی ئازادی کرۆک و گەوهەری داواکارییە سەرەکییەکانی بووە. ئازادی دوا وێستگەی حەسانەوە و ئاسوودەیی مرۆڤە. ئازادی ئەو هەوار و مەنزڵگایەیە، کە کۆتایی بە چەوسانەوەی مرۆڤ لە لایەن مرۆڤەوە دێنێت. ئەمە مانای بەرز و گەوهەری بەهاداری ئازادییە. ئازادی ئەو ژینگەیە و سەکۆیەیە، مرۆڤ بێ کۆت و زنجیر دەتوانێ، گوزارشت لە هەبوونی خۆیی و خەون و ئاواتەکانی بکات.

لە باشووری کوردستانیش لەناوەڕاستی پەنجاکانی سەدەی رابووردوودا، بزاڤ و ڕێبازێکی نوێ سەری هەڵدا، کە بە دید و تێڕوانینێکی نوێوە بە پرسی نەتەوەیی کورد هاتە کایەوە و لە ڕوانگەیەکی گەشەوە، بایەخی دا بە «چەمکی ئازادی» لە چوارچێوەی مانیفێستێکی سیاسی فەلسەفی دا. ئەم چەمک و جیهانبینییە، سەرەتا لەچوارچێوەی قەوارەیەکی وەک کاژیک « کۆمەڵەی ئازادی و ژیانەوە و یەکێتی کورد» لە ١٤/٤/١٩٥٩ ،ئازادی دروشمی سەرەکییەتی و دواتر لە دامەزراندنی پارتی سۆسیالیستی کوردـ پاسۆک دا لە ١١/٩/١٩٧٥ دا، بە دروشمی « کوردستانێکی ئازاد و گەلێکی یەکسان » خۆی بەرجەستە دەکات.

دروشم و ئامانجی ئازادی چ بۆ کاژیک چ بۆ پاسۆک شاکۆڵەکە و شاڕێ و شائامانجی هەرە بەرز و ستراتیژی گرنگ و پیرۆزی، بیروباوەڕ و ڕێبازی خەبات و تێکۆشان بووە و لە ئایندەش دا هەروا دەمێنێتەوە، تاوەکو نەتەوەی کورد بە باڵاترین و پیرۆزترین مافی سروشتی خۆی لە ئازادی دا شاد دەبێت. هاوبیرانی نەتەوەیی بەدرێژایی خەباتی هزریی و سیاسیی و ڕۆشنبیریی، تێکۆشاون بۆ بەدەستهێنانی ئازادی و لە هیچ کات و سەردەمێک دا، دەستبەرداری ئەم پرنسیپ و دروشمە ناوەندییەی بیرکردنەوەی نەبوون و هەرگیزاو هەرگیزیش نابن. دیارە لە ڕوانگەی هاوبیرانەوە، ئازادی بە یەکسانی، جگە لەوەی مەحاڵە بێتە دی، هاوکات ناتەواویشە و نابێتە هۆکارێکی کاریگەر بۆ بەختەوەری مرۆڤ و ژینگەیەکی لەبار بۆ پێڕەوکردنی حەز و خواستەکانی مرۆڤ. کەواتە بیری نەتەوایەتی ، بەچاوێکی بەنرخ و هێژاوە لە چەمکی ” ئازادی و یەکسانی” ڕوانیوە و کردوویەتە پێڕەووپڕۆگرام و ئەگێندای ژیانی هزریی و سیاسی و رۆشنبیریی و دادپەروەریی خۆی و بژێوی بەنرخ و گرنگی پەروەردەکردنی ڕۆڵەکانی نەتەوەی کورد.

ئەم کورتە پێشەکییە بۆ ئەوە بوو، وەک پاشخانێکی مێژوویی و هزریی و سیاسی بیکەینە دەروازەیەک بۆ چوونەوە بۆ لای گووتەکەی مامۆستا نەبەز ” ئازادی لەسەربەخۆیی بەنرخترە “. جەمال نەبەز، هاوبیرێکی ئەم قوتابخانە هزرییە و بەم بیروباوەڕە گەشت بووە و سەرچاوەی

بیرکردنەوە و هەز و وزەی چالاکی لە دروشمی ئازادی و یەکسانییەوە وەرگرتووە. دواتریش خۆی وەک بیرمەندێک دەستی بەکارکردن لەم کایەدا کردووە، بە ئامانجی دەوڵەمەندکردنی ئەم چەمکانە بەشدارییەکی چالاکانەی بەپێزی لەڕێی نووسینەکانییەوە کردووە بە فراوانکردنی ئاسۆی تێگەیشتنیان.
مامۆستا نەبەز لە بیرکردنەوەیەکی قووڵ و کۆنتێکستێکی هزریی و فەلسەفی دا، دێت و دەیەوێ شیکار و شرۆڤەی زیاتر بە چەمکی ئازادی و یەکسانی بکات و ڕەهەندی دیکەش بەم چەمک و دروشمانە ببەخشێ و لە دروشمێکی سیاسییەوە بیگوێزێتەوە بۆ قاڵبێکی تیۆریزەکردن. هەر بۆیە دەبینین باسێکی سەربەخۆ بە ئازادی تەرخان دەکات و پێی وایە: " یەکسانی لەئامی خستنەکاری، واتە کارپێکردنی تایبەتکاریی ئازادییە لە کۆمەڵ / نەتەوە دا دێتە دی.

جێ پەنجەی مامۆستا لەم بوارەدا لەوەدا دەگەشێتەوە، کاتێ دێت و دەبینێ خودی ئازادیش سنووردارە. یاخود ئازادی وەک چەمکێکی ڕووت، بە بوونی میکانیزمێکی گونجاو و کارا، نە بەهایەکی تەواو سەنگین و نە ڕۆڵێکی گەورە گرنگ دەتوانێ بگێڕێ. کاتێ ئازادی تاکێک لەلایەن ئازادی ئەوی ترەوە دیاری کراو بێت. یاخود مرۆڤ با وای دابنێین ، مرۆڤ تەواو ئازادە، کەچی دەسەڵاتی نییە سوود لە ئازادییەکەی وەرگرێ. مامۆستا نەبەز دەڵێ : ئازادی بەتەنیا بەس نییە، بەڵکو پێویستە تەواوکەرێکی هەبێت، ئەویش مافی دەسەڵاتە. واتە ئازادی بە بوونی مافی دەسەڵات ناتەواوە و کەماسی تێدایە. بەواتایەکی دیکە، گەر بێت و خاوەنی ئازادیش بێت، لە مافی دەسەڵاتی بەکارهێنانی ئەو ئازادییەی نەبێت، ئەوە ئازادییەکی ناتەواو و نوقسانە. کاتێکیش کەماسی لەئازادی بوو،واتە مرۆڤ هێشتا بە قۆناخی حەسانەوە و بەختەوەری نەگەشتووە و ئاسوودیی ژیانی زامن نەبووە. کەواتە لێرەدا مرۆڤ ناتوانێ بەتەواوی باس لە ئازادی بکات. بۆ نموونە گریمان سبەینێ کوردستان سەربەخۆ دەبێت. ئەمە مانای ئەوە نییە تاکی کورد بەتەواوی ئازادن. چونکە خەبات بۆ دادی کۆمەڵایەتی و ئازادی ڕێگا و ئەرکێکی سەخت و دوورودرێژە و زۆری ماوە پێی بگەین. بەم جۆرە دەبینین لە ڕوانگەی جەمال نەبەزەوە، هەر ئازادییەک مافی دەسەڵاتێکی لە پشتەوە نەبێت، نیوە ئازادییە. دەرئەنجام دەگەینە ئەوەی بەڕێین ئازادی و یەکسانی دوو دیوی یەک مەدالیان. و مافی دەسەڵات میکانیزمی پراکتیزەکردنیانە. قسەیەکی بەناوبانگ هەیە دەڵێ : کە دەستبەرداری ئازادی بێت لە پێناوی بەدەستهێنانی ئاسایش دا، ئەوە هەردووکیانی لە کیس دەچێ. ئاسایشی کوردی لێرەدا، بە حوکمی ئەو واقیعە هەڵکەوتوو نالەبارەی وڵاتێکی کۆلۆنیالکراو و

دابەشکراو پارچەپارچە بووە، پرسی سەربەخۆییە. واتە ئەو هەموو قسەیەی لەسەر ئازادی و یەکسانی کردوومانە، جارێ لە ڕووی تیۆریی و هیپۆتێزەوە کراوە. گەر بێت کوردستان سەربەخۆ نەبێت، ئێمە ناتوانین باس لە ئازادی بکەین، ئازادی لەسەر زەمینی داگیرکراوی و دابەشکراوی شین نابێ، بەڵکو نەمامەکە لە سایەی سەربەخۆیی دا،دەتێ بوونەوە. بەیەکا زۆر گرنگە ئەم دوو چەمکە و قۆناخەکانیان تێکەڵ نەکەین و جێگۆڕکێ بە سەردەمەکانیان نەکەین. وەک گەلێ کەس و لایەن بە مەرامێکی نادروستی سیاسی دەیانەوێ کەڵکی لێ وەرگرن.

بەڵێ تا کوردستان سەربەخۆ نەبێت، هەر قسەیەک لە ئازادی بکەین، لە ڕاستی و ئامانج دوور دەکەوینە و زۆر ناواقیعی دەبین. چونکە ئەزموونە مێژوویەکان پێمان دەڵێ: لە ژێر چەپۆکی داگیرکاری دا، کورد هەرچی هەبێت و خاوەنی هەر دەسەڵات و ئازادییەکیش بێت، هی خۆی نییە و تەواو کاتییە، لەبەرئەوەی جارێ هێشتا هەڕەشە و مەترسی دوژمنانی لەسەرە. کاتێ سەرنج دەدەین لە پرۆسەی سەربەخۆیی و گرنگی و هەستیارییەکەی، وەک قۆناغێک پێش گەیشتن بە ئازادی، ئەوسا دەزانین یەکەم ئامانج و وێستگە سەربەخۆییە. بەیەکا پێویستە خەباتی کورد تا سەربەخۆیی دابین دەبێت، هەر بۆ سەربەخۆیی بێت. پێویستە و پێویستییەکی ژیاریی و ئەقلانیشە، دروشمی سەربەخۆیی ئامانجی سەنتەراڵی گشت پارت و کۆمەڵە و سازی و هێزی ڕۆشنبیر و جەماوەری هۆشیار بێت. لە سەربەخۆیی بەولاوە، داواکردنی هەر مافێکی دیکە بۆ کورد، ڕاست و دروست نییە. لە ئەوەی جێگەی سەرنج و سەرسوڕمانە ئەوەیە بۆچی هەندێ کەس و لایەن بەوە خۆشحاڵن، کە چەمکی سەربەخۆیی داپاچن و تاوانەکەش بخەنە ئەستۆی جەمال نەبەز! لە کاتێکدا ئەو بەدرێژایی تەمەنی بۆ سەربەخۆیی تێکۆشاوە!!.

شایانی وەبیرهێنانەوە، پرسی سەربەخۆیی قۆناخێکی سیاسیی و ئامانجێکی کاتییە. مامۆستا نەبەزیش پێی وایە : سەربەخۆیی بەشێکە لە ئازادی،لە ئازادی،ئازادی و سەربەخۆیشی لە خۆ گرتووە. لەم سەرەڕێیەی خەباتی سەربەخۆیی دا تێکۆشان و کارکردن بۆ گەیشتن بەئازادیش هاوشان بەڕێوە دەچێت. بەڵام دوای سەربەخۆ بوون خەبات بۆ ئازادی هەر درێژە دەکێشێ و هەر بەردەوامە. چونکە کە سەربەخۆ بوویت مانای وا نییە ئازاد بوویت واتە سەربەخۆیشت. ئەم خاڵە هەستیارە پێویستە وەک خۆی لێی حاڵی بین و خۆمان بە هەڵەدا نەبەین. بەڵێ دوای گەیشتنە سەربەخۆیی، کورد دەتوانێ باشتر قسە لەسەر ئازادی و مافەکانی تر بکات. لەم بارودۆخەی نەتەوەی کورددا، نابێت هیچ ئامانج و دروشم و ئایدۆلۆژی

و ستراتیژێک پێش لە سەربەخۆیی بگرێت. هەر تەنیا سەربەخۆیی، دەبێتە بەردەبازی ئازادی. کاتێک پاسۆک دەڵێ کوردستانێکی ئازاد. واتە کوردستانێکی سەربەخۆ و یەکگرتوو و ئازاد. بەڵێ ل▯ بەر ئەمەیە، بەلای مامۆستا نەبەز و گشت هاوبیرانی کوردایەتییەوە، کە مانا و ناوەڕۆک و بەهای ئازادی لە سەربەخۆیی گرنگترە، بەو پێداویستیانەی گرێ دراون بە چارەنووس و هەڵکەوتی بارودۆخی نەتەوەی کورد و نیشتمانی کوردستانەوە. نەک پێچەوانەکەی.

پوختەی باس: ئازادی تایبەتمەندیەکی خۆڕسک و سروشتی مرۆڤە،لەگەڵ لەدایکبوونی دا ئەم تایبەتمەندێتییە دێتە مەیدانەوە. ئازادی نە کەس دەیدات و نەکەس م▯افی لێسەندنەوەی ئەم تایبەتکارییەی لە کەسێکی تر هەیە. ئازادیش بە تەنها بەهایەکی ڕووت و نیوەناچڵە، تەواوکەرەکەی یەکسانییە. یەکسانیش بریتییە لە پراکتیزەکردنی ئازادی، واتە خستنەکار و بەکارهێنانی ئازادی لە ڕووی پراکتیکییەوە. ئەم دوو چەمکەش بێ میکانیزمێکی کارا،شیاوی هاتنەدی و سوود لێوەرگرتنێکی تەندروست نییە، گەر بێت و مرۆڤ م▯افی دەسەڵاتی بەکارهێنانی ئازادی نەبێت، بۆ ئەوەی مرۆڤ یاخود نەتەوەکانی پێ یەکسان بکات. یەکسانی لەدەسەڵات دا، کە دایکی هەموو یەکسانییەکانی تری نێوان مرۆڤەکانە. واتە مرۆڤەکان مافی دەسەڵاتیان وەک یەکی لێ دێت. بەشی مرۆڤەکان لەدەسەڵات ئەوە نا بێت، کەسێک زۆر و کەسێک کەم. ئەم نموونەیەش بەسەر نەتەوەکان دا جێبەجێ دەبێت. واتە نەتەوەکانیش دەبێت لە ئازادی و یەکسانی و مافی دەسەڵات دا هاوشێوەی یەک بن. نا بێت تورک و عەرەب و فارس دەوڵەتیان هەبێت و کورد بێ دەوڵەت بێت. یاخود ئەوان باڵا و سەردەست بن و کورد بندەست بێت. گەرەکە لای مرۆڤی ژیر و نەتەوەی هۆشیار، هەموو وەک یەک مافی یەکسانیان هەبێت. کەواتە ئەو نەتەوانە نا بێ خۆیان خاوەن دەوڵەت بن و بە ئێمە بڵێن بە مافی کولتووری و ئۆتۆنۆمی ڕازی بن. یاخود ئێمە خاوەن دەوڵەتین و ئێوە نا بێ ببنە دەوڵەت. جگە لەمەش ئەوەی ژیان نیشانی دەدات، مافی دەسەڵات بۆ پراکتیزەکردنی ئازادی ،لەسەر زەمینی واقیع دا تەنها دەزگای دەوڵەتە کە بتوانێ ئەو ئەرکە بەجێ بگەیەنێ. بێ دەوڵەت مەحاڵە مافی دەسەڵاتت هەبێت و ئامادەگیت لە ڕووداو و پێشهاتەکان دا هەبێت و بتوانی پراکتیزەی دەسەڵاتی خۆی بکەیت. کەواتە کوردیش دەبێت وەک گەلانی جیهان بێتە خاوەنی ئۆرگانی گرنگ و هەستیاری دەوڵەت ، بۆ ئەوەی کار بۆ ئامانجەکان بکات.

ئالێرەدا کورد جگە لە داگیرکراویی و دابەشکراوییەکەی،هاوکات مافی

ئازادی سروشتی و یەکسانی هاومانا و دەسەڵاتی وەک ئەوان نییە. بۆیەکا دەبینین کورد خەبات دەکات بۆ بەدەست هێنانی ئەم ماف و ئامانجانە. دیارە تا کوردیش بەهەمان مافی ڕەوای خۆی نەگات، وا ئەوانیش ناتوانین بە کامی دڵی خۆیان ژیانێکی ئاسوودە و ئارام بەسەر بەرن. ئاخر دەستبەرداربوونی مافی سەربەخۆیی و ئازادی، دەکاتەوە کەمبوونەوەی هەموو مافەکان لە بەرامبەر ئەوانی دیکەدا. ئەمەش ناوەڕۆکی ڕاستەقینەی بیری ئازادی و یەکسانییە لای هاوبیرانی نەتەوەیی. هەر بەم پێداویستی و ڕوانگەیەوە، هاوبیران تا سەربەخۆبوونی کورد و کوردستان، بە سەربەخۆیی بەشێوەیەکی سەرەکی خەبات دەکەن، دوای سەربەخۆیش تێکۆشان بۆ ئازادی و یەکسانی هەر بەرقەرار دەبێت. کۆتایی باسەکە بە گوتەیەکی ژان ژاک ڕۆسۆ دەهێنم لەمەڕ ئازادییەوە دەڵێ: ئازادی مرۆق لەوەدا نییە، ئەوەی حەزی لێیەتی دەتوانێ بیکات، بەڵکو لەوەدایە پێویست نەبێت ئەوە بکات کە نایەوێ بیکات. کەواتە لێرەشدا مافی دەسەڵات پرسێکی جەوهەری گرنگە وەک میکانیزمێک بۆ بەکارهێنانی ئازادی.

ـ سڵاو لە گیانی پاکی مامۆستا جەمال نەبەز و گشت ئازادیخوازانی کورد و کوردستان و جیهان.
. سەرنج: ئەم وتارە لە ۱۷/۱۷۲۰۱۹ لە چلەی مامۆستا ج. نەبەزدا لە بەرلین خوێندراوەتەوە.

هەڵۆ بەرزنجەیی ۱۷/۱/۲۰۱۹

کۆچ .... چەلی فایەق

زەریای ژیان لەم جوگرافیایەدا
شەپۆڵەکانی هزرم، لەخۆ ناگرن
لەپێناو بەردەوامی و
نوێبوونەوەی شەپۆڵەکانم…
لانیکەم
دەبێ
ئەقیانووسێک بدۆزمەوە…

لە ئاقاری سەربەستیی ئێرە

ئەسپی ئارەزووم پێ تاو نادرێ
بۆ تاودانی ئەسپی ئارەزووم
دەبێ
دەشتێکی بننەهاتوو ببینمەوە…

هەرچی شەقامی شارە
نەقشی بنەپێڵاوەکانمی لەسەر دیارە
شارەوانی فەرمانی داوە
لەجیات ناوی ناوداران
بەپێی پای من، بە ژمارەی شەقاوەکانی قاچم
تابلۆی ناونیشانی شەقامەکان
هەڵبواسرێ…

ئەم هەموو ڕۆیینە
بۆ چی؟
بۆ دووبارەنەبوونەوەی هەنگاوەکانمە…

لە عیشق
دووبارە و دووبارە
مەعشووقیم نیشان دەدەیتەوە
بۆ ناپرسیت
چ عەزابێکە
کوڕ بیت و مەعشووق بیت؟

لە دابڕان
دووبارە و دووبارە
هەموو ئەو قوژبنانەم نیشان دەدەیتەوە
کە ئازیزترینی من
لە پێش چاوی من
ڕووی خۆی لەسەریان دەنوێنێ،
خودا یەکجار ئەوی مراند
تۆ هەموو ڕۆژێ دەیکوژیت و
مەرگیم نیشان دەدەیتەوە
چ عەزابێکە
هەموو ڕۆژێکی نووێم ماتەتم بێ
وەک ئەوەی دوێشەوێ
زیندووبوو بێ!

ئەی ئەو هێلانەیەی
هەوایەکی نوێم پێ هەڵنامژی
من لە دووبارەبوونەوەت وەڕس بووم
ئەی شاری نەفرەتیی چوارخوداڤەندەکە
ئەی دووبارەترین شاری دنیا
ئەرێ تۆ تۆ،
تا کەی لە من وەڕس نابیت؟

دەنگی "من" بە گوێی "خۆم" دەڵێ
پێستەی نوێ .. بخشێنە
بۆنی نوێ .. بۆ کە
دەنگی نوێ .. ببیستە
ڕەنگێ نوێ .. ببینە
تامی نوێ .. بچێژە…

قاچێکم لەنێو فیکر
قاچێکم لەنێو ئەدەب
هەزاران جار عەقڵ و دڵم
بە پێیەکانم پێ کەنیون…

ئەو قاچانەم، چەشنی چرقەی نیوەڕۆ
خۆیان بۆ تواندنەوەی داکەسان و دانیشتنی
وجوودی من، مەڵاس داوە…
قاچەکانم
تەمای ماچی خاکێکی دیکەیان هەیە
دەخوازن
بە سواری هێسترێ
بەسەر بەرزاییەکانی هێمالایا بکەون،
بەدووی یۆگییەکی پێنج-سەت ساڵە بگەڕێن،
پێ لەسەر پەیژەیەکی پۆڵاین
خۆ بگەیننە سەر ملی فیلێک
ڕووبارە پڕ لە مار و تێمساحەکانی
هێندوستان ببڕن،
چل و هەشت کاژێر
لە سەید بەدەویی تەنتا
لەگەڵ سۆفیان
بڕەقسن و سەما بۆ خوا بکەن،
قاچەکانم

مرۆڤێکیان هەڵگرتووە
تەمای وایە
لە سەنگافورە مۆزی تیژ بخوات،
چای سوێر
چای بە خوێی ئەندەنۆسیا بخواتەوە،
لەگەڵ مێگەلان لە سیلان ئەنەناس کاوێژ بکاتەوە،
دەڵێن لە دوورگەی بالێ
نانی ماسی چێ دەکرێ
قاچەکانی چوونە وێ دەخوازێ،
دڵی خواردنی مار و مێروولەکانی
هۆنگ کۆنگی دەوێ،
یادی فلیپین دەکا
دەڵەمەی هێلکە
بە سماق و بیبەر لەسەر بکا،
بەسەر پشتی وشترێ بکەوێ
چاو لە فیرعەون و
هەرەمەکانی جیزەی میسرێ
بگێڕێ،
گەلابیەیەک بپۆشی
عەگالێ لەسەر نێ
لە سەحڕای عێراقێ
ڕەبا بە بژەنێ،
لەگەڵ سەگ و تاژیان
سەرخەوێ بشکێنێ،
بە عەمامەیەکی ڕەش
لە قوم
شین و واوەیلا بگێڕێ،
بە ڕوتوقوتی□وە
لە شەقامەکانی ئەمستردامێ
تێر لێی وەسووڕێ،
بە هەستانێکی فەرهاد زیرەک
دڵی سەرکۆماری کۆریای باکوور
نەرم بکا..
ل□ نێو
قاپووتێکی کەوا خوری هەورامان
لە وەڵاتێ بەفر و ئەسکیمۆ،
لە شەوێ

کە کاتێ تف هەڵدەی دەیبەستێ
دەگەڵ قژکاڵێکی لێوئاڵی ڕووسیایی
هەرچی شەرابی ترێی سپییە
چۆڕینە فرەنساییەکەی
بنۆشێ،
چارشێولەسەرێکی جادووبازی مەغریبی
لە کەنارێ ڕامووسێ،
لە فڕۆکەی نێوان
تۆکیۆ و نیۆڕۆک
کتێبی سەمفۆنیای ژیان بنووسێ،
لە فارگۆنی هەشتەمینی
شەمەندەفەری نێوان
وارشۆ و ڤیەننا
وانەی نۆتەی مۆسیقا بخوێنێت،
لە تێڕمیناڵیەکەێ میلانۆ
فێری درووین ببێ
بە یادی ئۆلیڤەر
کتێبێ لە ڤینیسیا بدزێ
لە تێکساس
دە هەزار دۆلار لە قومارخانە
بژمێرێ،
لە بۆمبای
مەریجوانەی ئەفەغانی بکێشێ،
هەر بۆ دیتنی دکتۆرە چاوبازەکان
سێ مانگ
لە نەخۆشخانەیەکی تەهران بکەوێ،
لای گۆڕی گۆتە
ماڵی بیتهۆڤن
مەرقەدی ڕۆمی
کارگەی کڵانشیکۆف
قەورستانی قاهیرە
تیاترۆخانەی موسڵێ
حەفتەیەک بخەوێ…
بکرێتە سەرۆکی نەتەوە یەکگرتووەکان
بە فەرمان و دەستی خۆی
هەرچیی کتێبە بسووتێنرێ..
لەسەر گۆڕی نالی

لە ئیستەنبۆلێ
تنۆک تنۆک فرمێسک
بۆ غووربەتی ئەزەلیی کوردان
بەسەر دڵی بڕژێنێ،
ببێ بە پێغەمبەرێ
خودا لە مرۆڤایەتیی بتۆرێنێ
مرۆڤایەتیی لە خۆی بتارێنێ…
لە لانکێ
تا ڕۆژی سەر تاتەشۆرێ
وەڵامی
دنیا "هیچ"ە
یان
"هیچ نییە"؟
لە کۆچەکانی بپرسێ!
دژوارترین کۆچ
بۆ وەڵامی دژوارترین پرسیار…

ڕۆژانی مەلوولیی ٢٠١٦

وەکو شاژنی دارستان پاشماوەی جەهل ئەماڵم …. چنوور نامیق

ڕۆمانە ژنێک زۆری ماوە بیڵێت و ناتوانێ
دەستێک بۆ ئەوەی دڵنیای بکاتەوە سزا هەیە
لەژورێکدا
جەهەنەمی پیشان ئەدا
ئەوەیە بەڵگەی ئیلاهی
ڕۆمانە ژن
ئیتر لەوێ نا
ئا لێرە
دیارە ڕاوڕاوێنێ خێڵی بەهەشت و جەهەنەمە
دیارە گۆڕینەوەی دنیا و قیامەتە لێرە

من خەڵکی ئەم زەوییە نیم
زەوییەک بۆتە ستەیجی
نمایشی جەهەنەم و پیاوانی خوا
لەو شوێنەی دڕینی قورئان
ئەکرێ بە ئەلبومی وێنە….
سوتاندنی مرۆڤەکان ئەبێتە بۆنەی دیدار و عەسرە چایی و هیلاکبونی
دایکێکی ڕوو بزڕکاو
دەسموچێنی ڕیشسپیان و
گۆڕینەوەی بەرژەوەندی بزنسمان و
گەرمبونی ئەحادیسی گوێئاگردانی بوختان و
ساغکردنەوەی چەن پرۆژەیەکی بەسەرچوو….
ئیتر لێرە؟
نا نا لێرە
کە ناپاکی ژن و پیاوێک ئەگۆڕێت بۆ بەرائەت و
عەشقی پیاوێک دا بەش ئەبێتە سەر کۆمەڵێ ژن….
ئەمە فیلمی جارییەکانی سەردەمی زووم پیشان ئەدا…،
دیسان لێرە؟
نا نا لێرە
ڕۆمانە ژن وەکو شاژنی دارستان ڕاوەستاوم
بەفرێک بێت و….
دەستێکی سارد بەڕوومەتی مناڵی منا بێنێت و
جەستەی گەرمی یاخیبونی چەن ساتێکت ساردکاتەوە…
ڕۆمانە ژن
چاوەڕوانم ئەو بێت و قردێلەی سپی بدات لەقژی مناڵیم..
لەوێشەوە بەپروشە ناخی گەرمت ساردکاتەوە
ڕۆمانە ژن
تۆ ئازاترین ژنەکانی سەر زەویت
هەر تۆ توانیت لەسەردەمی ئەبو جەهلدا بڵێی نا…
هەنارە ژن
وەکو شاژنی دارستان چاوەڕوانی بارانێکم
برژانگم بەسەرکاتەوەو
دانپیانانی ئاگرەکەی تۆ وەرگرێ …
رووی تۆش مانگێکی تۆراوە و
بەشەوقی خەم سێ پەروانەی سوتاندووە
وەکو شاژنی دوای هەرەسی دارستان
بەدیار بێدەسەڵاتی هەورەوە ڕڵوەستاوم
کۆمێنی گەنجێکی موعتاد ئەخوێنمەوە

بەفۆنتێکی زۆر شپرزە نوسیویەتی
(یانار کونی بردا وسلاما علی سێوان)
ئەو سێ مناڵەکەی سێوانی بیرچووە…
کەچی کچێک بە دڵنیاییەوە دەنوسێت
من لەهەوەڵەوە زانیم باوک مناڵی خۆی ناسوتێنێ
هەنارە ژن
وەکو شاژنی دارستان لەدەرگای سێبەران ونم
قەت ناتوانم مشتێ فێنکی بەسەر ئێوەدا بپرژێنم
ڕۆمانە ژن
ئەم ڕۆمانە تەمومژاوی کردووم و
گێڕەرەوەی تێدا نیە
ڕۆمانە ژن
ئیتر لێرە جێیەک نەما بۆ من و تۆ
پێم وایە جەهەنەم لەولا بونی نییە
چونکە پێچەوانەی فەتوای گشت تەریقەتەکان لێرە بینیم
ئیتر لێرە ناگیرسێمەوە
نا لێرە…
سیمایەک ل□ بەهەشت ئەچێ و جەهەنەم دێ و ئەیسوتێنێ
کە سێ پەروانەی بەهەشتی بەدەوری تۆوە داگیرسێن
عەشق و وڵات و متمانە نەما لێرە
ڕۆمانە ژن
وەکو شاژنی دارستانەکانی دوای جەنگی گشت مر□ق□کان
پاشماوەی جەهل ئەماڵم
چاوەڕوانی کلووە بەفر و نمە بارانی شپرزەم
تاکو بێت و □وداوەکانی هەناسەت بنوسێت
تا من و تۆ لەگوناهی دەستی تاوان پاککاتەوە
ڕۆمانە ژنەکەی ژیان…

چنوور تامیق
2019-1-16

خوداوەند شیعر : د. علی شریعتی
…. وەرگێڕانی: پشکۆ ناکام

خودایە……..
کفر ناکەم…پەرێشانم
چیت ئەوێ لە گیانم
بێ ئەوەی خۆم بمەوێ
…دیلی ژیانت کردووم

خودایە…….
گەر ڕۆژێک لە عەرشەکەت
هاتیتە خوارێ
بەرگی ” هەژاری” بپۆشی
بۆ پاروویەک نان
لەخۆ ڕازی بوونت
بخەیتە ژێر پێ ی نامەردان
و
شەوی خاو و شەکەت
دەستی بەتاڵ و دەمی داخراو
بەرەو ماڵەکەت
بنێ ی هەنگاو
بە ئەرز و ئاسمانا کفر ئەکەی
مەگەر نایکەی ؟!

خودایە
خۆزگە ڕۆژێکی گەرمی هاوین
خۆت بەیتە بەر سێبەری دیوارێک
لێوت بەی لە جامی
مسی قیراوی
و
هەر لەوبەر خۆتەوە
تەلاری مەڕ مەڕ ، ببینی
و
مێشکت لە پارەی
ئەم لایە و ئەو لایە ، بخولێتەوە
بە ئەرز و ئاسمان کفر ئەکەی

مەگەر نایکەی ؟!!

خودایە......
گەر ڕۆژێک ڕوو بە ڕووی
بەشەرەکانت بوویتەوە
لە حاڵی "بەندە" کانت بەخەبەر هاتیتەوە
لە حیکایەتی " خەڵق" ت
پەشیمان ئەبیتەوە

لەم " بوون"ە ، لەم داهێنانە
پەشیمان ئەبیتەوە

خودایە......
تۆ بەرپرسیت،،
تۆ ئەزانی کە ئینسان بوون و مانەوە
چ دژوارییەکە لەم دونیایە
چ ڕەنجێک ئەکێشێ
ئەو کەسەی ئینسانە
و
پڕا و پڕ بە ئیحساسە

دوبنەماڵەی هاوشێوە مافیاو ستەمکار... فەرەیدون کونجرینی

کاتێك شاەی ئێران هەواڵی خستنی حکومەت و داگیرکاری و سەرکەوتنی کودەتاکەی بیست" وتی" پدر و مادر ندارە سیاسەت" ئیدی نەهاتەوە ناو گۆڕەپانی سیاسی و چوو" ئامانج لە ڕاپەڕین و هیوای پێشمەرگەو هاوڵاتیانی ئەنجامدەری ڕاپەڕین نەهاتەدی و وەك شاە چوو" بنەماڵەی پارتی و یەکێتی ش‍ـــ. بە فیلتەری تورکی ئەردۆغان و فارسی شیعە سیاس‍ــەت دەکەن جڵەوی ئابڵوقەیـــان لە هەمـــو ڕوانگەیەکەدا گـــرتۆتە ئەستۆ " جەنگی ناوخۆیان ئەنجامدا کە لە دو تەوەردا دەخوێندرێتەوە "

١ / ئاشکرابونی سامانەکی زۆری کانزایی و گومرکی سنوری وایکرد خوێنی لەپێناو بۆ بەژە و لە 55% ی خێزانەکان زیانیان لێکەوت و نەوەکانیان بونە قوربانی دوبنەماڵەی مافیا" تا ساڵی ڕابوردو 2018 داهاتی ئیبراهیم خەلیل پتر لە یەك ملیۆن دۆلار ڕۆژانەی بوە" سنورەکانی ژێر دەسەڵاتی یەکێتی داهاتی ڕۆژانەی هاوشێوەی ئیبراهیم خەلیلە و پتر لە 760 کان نەوت هەیە لە ژێر دەسەڵاتی پارتی و یەکێتی 440 پاڵاوگەی نەوتی نافەرمی کە بازرگانە ڕێشەکان دەیبەن بەڕێوە لەپێناو دەوڵەمەند کردنی ئەمدو بنەماڵە " داهاتی ئاڵتون هەروەك نەزانـدراو خەڵـک بە ئاگابوە فڕۆکە خانەکانەکانی لەسەر داخرا! داهاتی مانگانەی پتر لە 100 ملیۆن دۆلار بوە" وڵاتی ئێران ئابڵوقەی ئابوری لەسەرە یەکێک بەهاوردەکردنی زێڕو زیو فڕۆکەخانەی هەولێرو سلێمانی بوو تا وڵاتانی ئەفغانستان ناوچەکانی تر سودمەند بون" وەك چین لە هیندستان و پاکستان نرخی زێڕ دوهێندەی نرخی قەتەر بەهایەتی، لە دەسەڵاتی عەبادی ئیبراهیم خەلیلی بەگرنگ نەزانی بەهۆی فشاری تورکیاوە گەر دەسەڵاتی ئێراقی لە سنوری تورکیا هەبێت ئەوا تورکیا نرخی نەوتی لە 12 دۆلارەوە بەدەکرێ بە 30 دۆلار" ئەوەی گرنگ بوو فڕۆکە خانەی نێودەوڵەتی سلێمانی و هەوڵێربوو " فڕۆکەخانەکانەکانی داخست تا ئەوداهاتە بگەڕێتەوە بۆ فڕۆکەخانەی نێودەوڵەتی بەغدا" لە ئێستاشدا هاوردەکردنی زێڕ لە وڵاتانی خلیجەوە بۆ هەرێمی کوردستان ڕاگیراوە تەنها بەغداد ڕێگەدراوە

٢ / هەر لایەنێک زۆرترین کوژراوی هەبێت مانەوەی مسۆگەرە

لە سەرەتای جەنگی ناوخۆو سیاسەتی هەردوو بنەماڵەی بارزانی و تاڵەبانی تا کوشتاریان هەبێت جەماوەریان زۆردەبێت و لە هەڵبژاردنەکاندا گرەوی براوە دەبن کە ڕێژی کوژراوو بێسەروشوێن گەیشتە پتر لە 36 هەزار" ئیدی چەند حیزبی کوردی دامەزرێت نابنە بەربەست بۆ نەمانیان" لەگەڵ ئەوەیشدا پەلاماری هەر هێزو لایەنێکی تریاندا بۆ بچوکردنەوەیان و بۆ ئاراستەیەك هێشتویانەتەوە ناتوانن بە هێزو پانتایی ئەوانیان پێبکرێ باسیش لە دیموکراسی فرە حیزبی دەکەن هەر لایەنێک بێت و داکۆکی لە مافی گەل بکات بەئاشکرا ڕێگیری لێدەکەن و خاوەن کوژراوەکان دەبنە دەمراسیان و دەیان" ئەوانەی لە جەنگی ناوخۆدا کوڕ برا یان هەر کەسێکی نزیکیان لەدەستدابێت ئامادەیی ئەوەیان نیە هاوڕاو هاودەنگ یان بچنە ناو لایەنێکی تر چونکە بنەماڵەی پارتی و یەکێتی ئازارەکی هاوەهایان چاندوە لە هزن و بیروباوەڕیاندا لانادەن ناشهێڵن لایەنی خاوەن کوژراو لە ڕێگەی کەمبێتەوە"

ئەوەی دەیڵێم مەبەست□ د□ب□ت خ□□ك ه□شیارتر بێت و خۆی بەئاگابهێنێ لەو خەوە قوڵەی تێیدایەو چەقبەستو بوە ، دەنا بنەماڵە پارتی و یەكێتی ناكەون و دەمێنەوە هەروه□ك چۆن لە ماوەی 27 ساڵی ڕابوردودا هێناویانە خراپتر دەبن بۆ خەڵك و خۆشیان بەهێزترو دەوڵەمەنتر دەكەن" ڕۆژانێك دێت هاوڵاتیەك دۆنمە زەویەكی بیەوێ و بكڕێ" دەبێت راوێژ بە پارتی و یەكێتی بكات " ئەوان تەواوی هەرێمی كوردستانیان داگیركردوە" لە سنوری پارتی زەویەكانی نێوان دهۆك و زاخۆ كڕاون بەێ بەرامبەر دراونەتەوە بە خاوەنی پێشویان بەم جۆرە بەكۆیلەكردنی خەڵكیان دەسداوەتێ" لە سەری ڕەشو دەورو بەری هاوڵاتیان سەدان ساڵەی نیشتەجێ بۆیان نیە خان و دوكانەكانیان نوێژب بنەكەنەوە دەبێت بڕۆن و جێیبهێڵن بەو نرخەی پارتی بۆی دیاری كردون" ئیدی لە ناوچەكانی سلێمانیش هاوشێوە یەكێتی دەشتو چیاو هەرشوێنێكی بوێ دەیكڕێت"

پارتی و یەكێتیش سیاسەتیان لەگەڵ بێگانە پێناكرێ ئەوەی براوەبون لە سیاسەتدا خەڵكە بونەتە كاڵاو گەمەی سیاسەتی ئەم دوبنەماڵە " هەر وەرزەو بە با بەتێكی گرنگەوە سەرقاڵیان دەكەن و كات دەگرن وەك چۆن 27 ساڵیان هێناوە"

فەرەیدون كونجرینی

گفتوگۆی ڕادیۆی پێشەنگ لەگەڵ ڕێبوار عارف سەبارەت دۆخی سیاسی ئێران

بۆ گوێگرتن لە قسەوباسەكە كلیكی ئێر□ بكەن ......

بۆ ئێبوارەک … دابین ڕەمەزان

چی تێی هێناوە بۆ ئێرە؟!
لەسەر پشتی کام ئەستێرە بەربوویتەوە؟
هەوای ئێرە سینگ تووند ئەکا !
هەوای ئێرە مرۆق کوژە.

هاتووی چی بکەی؟
هەوای ئازادی هەڵمژی؟!
ئەی نازانی هەوای ئازادی قەتیسە، لەم وڵاتە؟

هاتووی چی بکەی؟
بۆنی گوڵکەی؟
ئەی نازانی خونچە لێرە چرۆ ناکا و هەڵ ئەوەرێ؟!

هاتووی بۆنی باران بکەی لەم ووڵاتە؟!
ئێرە هەور تۆفان دێنێ،
بۆنی مەرگی لەگەڵدایە!

مەگەر هاتووی، جێژوانی عاشقان ببینی،
یاخوود دیدەنی کووشتنیان؟
هاتووی چرای کام سووچی شار داگیرسێنی؟
ئەی نازانی ئێرە شاری خامۆشانە؟
شاری تاریک پەرستانە؟!

چۆن نازانی لەم وڵاتە مردن نامۆ نییە بۆ ژیان،
نامۆ نییە بۆ عاشقان؟
لێرە مردن خاک و خۆڵە!
هەرکات ویستت دەست ئەکەوێ!
هێندە بەسە مرۆڤێک عاشقی ئازادی و
دوانیتر عاشقی یەک بن،

لێرە مەرگ لەهەر ساتێک نزیکترە
لەکیژۆڵە یەکی بەگوڵ ڕەنگین،
هێندە بەسە، خەیاڵ بیبات بەلای کوڕێک.
ئەی نازانی ئێروکانە کوفرستانە؟
لێرە کوفر ناونیشانی دارو بەردە؟!
وێنە،

عەشق،
جوانی،
هونە،
لێرە هەمووی باری لەنگە!

ئەرێ بەڕاست!
هاتووی لێرە چی ببینی؟
تا بلۆی ژیان؟
تا بلۆی جوانی؟!
باش بزانە!
ئەوەی کە لێرە ئەیبینی
تابلۆیەکە و لێی نووسراوە:ئاگاداربە□! ش□رەف لێرە هەڵوسراوە!
بڕۆ لێرە، پێم نەووتی هەوای ئێرە سینگ تووند ئەکا!

Dabin Ramazan

داهۆڵەکە ... نوسینی: لوئەی ئەمین ... وەرگێڕانی لەعەرەبییەوە / فەرهاد ئەحمەد بەرزنجی

ڕۆژ لەدوای ڕۆژ داهۆڵەکە زیاتر هەستی بەتەنیایی دەکرد،بال□ندەکان لێیدەترسان،منداڵەکانیش هەرچەندە کەلەدوورەوە دەیانبینی پێدەکەنین ، بەڵام ڕایاندەکرد و نەدەچوون بۆلای . تەنانەت ئەو زەوییەش کەلەسەری دانرابوو هیچ شتێکی تێدانەبوو.لەگەڵ ئەوەشدا داوای لێکرابوو کەپاسەوانیی بکات.ئەو نەیدەزانی هۆکارەکە چییە؟؟بەڵام سوربوو لەسەر ئەوەی ئەرکەکەی خۆی بەوردی جێبەجێ بکات.بۆیە بۆتەنها یەك چرکەش چاوەکانی نەدەتروکاند.
لەبەر خۆیەوە دەیوت {من لێرە بەتەنیام کەس گرنگیم پێنادات و کەسیش قسەم لەگەڵ ناکات}.سەرلەبەیانی ڕۆژی دواتر هەورێکی ڕەش بەری ئاسمانی گرت ،تیشکی خۆر دیار نەماو نەرمەبایەك هەڵیکرد ،ئینجا

بروسکە و هەورە گرمە پەیدابوون و بەدوایاندا بارانێکی باش بەسەر کێڵگەکەدا باری. زەوی زۆر بەخۆشحاڵییەوە پێشوازی لێکرد.داهۆڵەکەش کڵاوەکەی کردەسەری ووتی:[هەموو منداڵان لەماڵەکانی خۆیانن، بەڵام من بەتەنیام و کەسێك نییە باسی هەست و سۆزی خۆمی بۆ بکەم].ئەو بەجۆرێك بێزار بوو،بیری لەوە دەکردەوە کەواز لەئەرکەکەی بهێنێت وبڕوات لەدەرەوەی کێڵگەکە هاوڕێیەك پەیدا بکات.

سەرلەبەیانی ڕۆژی دواتر ،لەگەڵ خۆرهەڵهاتندا داهۆڵەکە گوێی لەدەنگی خۆش و قاقای پێکەنین بوو.بەملاو بەولای خۆیدا ڕوانی ، بەڵام هیچی نەبینی. پاشان گوێی لەدەنگێك بوو لە دامێنییەوە وتی: داهۆڵی هاوڕێ ،ئێمە لێرەین . داهۆڵ سەری دانەواند بینی کێڵگەکە یەکپارچە بووەتە گوڵەگەنم. یەکێك لە گوڵەگەنمەکان وتی: داهۆڵی خۆشەویست سوپاس بۆ تۆ کەلەپێناو پارێزگاریکردن لەئێمە بەرگەی سەرماو گەرمای زۆرت گرت. داهۆڵەکە هەستی بەشانازییەکی گەورەکرد.بەدڵخۆشییەوە وتی: من هیچم نەکردووە ،تەنها ئەرکی سەرشانم جێبەجێ کردووە. گوڵێکی تر وتی: تکایە دەربارەی ئەو ڕۆژگارە ناخۆشانەت قسەمان بۆبکە کەبەسەرت بردن،بەڵام تۆ هەر کۆڵتنەداو پارێزگاریت لێکردین.ئێمە تەنها تۆوێك بوین ،ئێستا گوڵەگەنمی گەشاوەین.
داهۆڵەکە خەندەیەکی کردو وتی: پەلەمەکەن هاوڕێکانم من ڕۆژانە بەسەرهاتەکانتان بۆدەگێڕمەوە تاگەورە دەبن ،ئەوسا ئێوە جێدەهێڵم و دەچم بۆکێڵگەیەکی تر.

ئەم چیرۆکە لە ژمارە { 180 }ی گۆڤاری [پەپولە] بڵاوکراوەتەوە.

بەفر و یاری … عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی

پڕوشـــەی بەفــــر
سپی وەک شـەکـــر
شـــــاری داپـــۆشی
بوو بە هـــۆی خۆشی

منیش دەستوبرد
خۆم ئامادە کرد
بینیم منداڵان
هاتوون بۆ کۆڵان
ئەوانیش وەک من
شاد و دڵخۆشن
هاتوون بەشدار بن
لەیاریکردن
هەتا توانیمان
تێر یاریمان کرد
ل□و خ□شترین
کاتمان بەسەر برد

20/12/2016